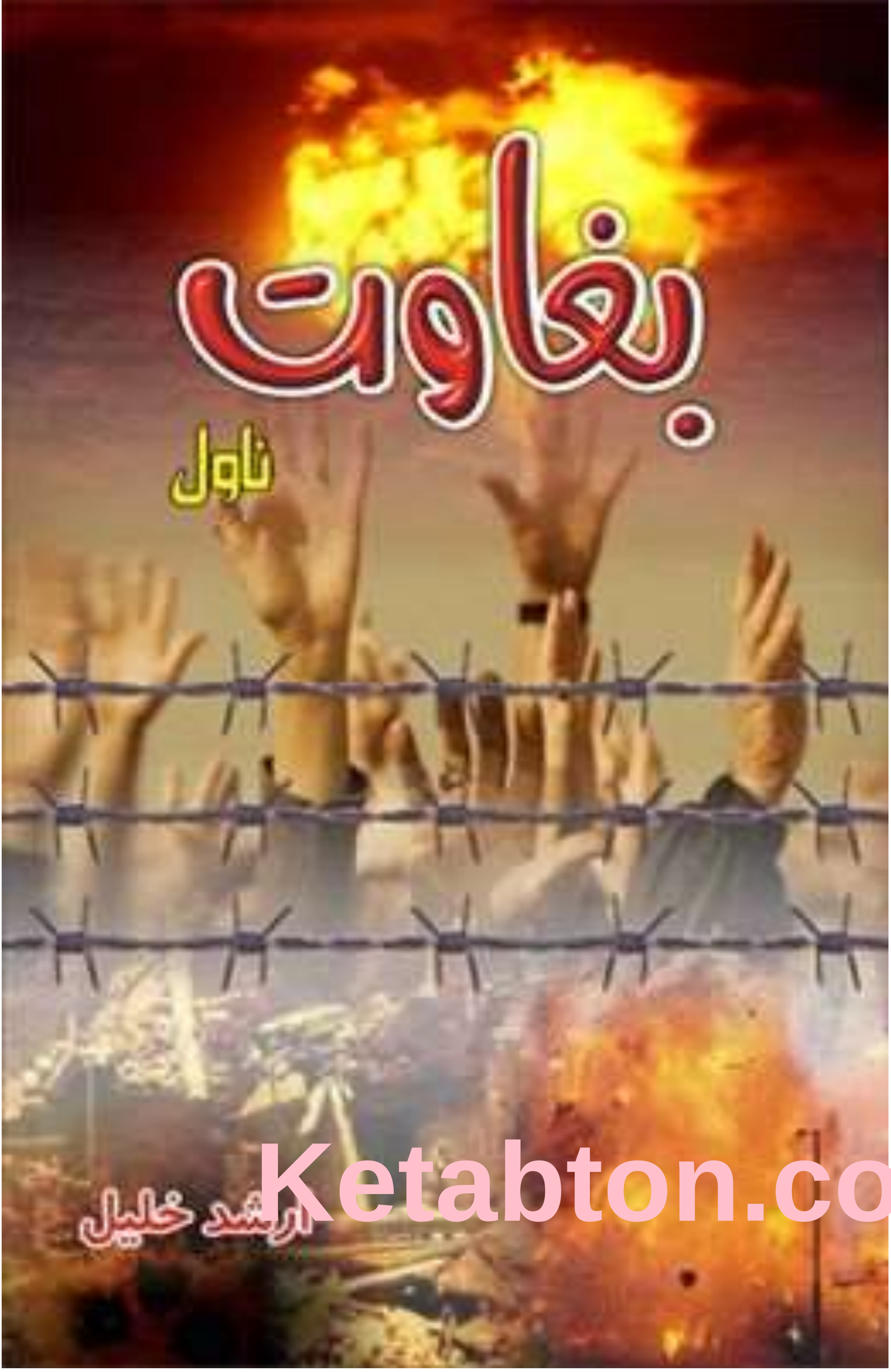

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغاوت

(ناول)

ارشد خلیل (لیونے افغان)

پوهه لائبریري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ټول حقونه د لیکونکي په حق کښې محفوظ دي

د کتاب نوم: بغاوت

صنف : ناول

لیکونکی: ارشد خلیل (لېونی افغان)

کمپوزر: سلېمان کامل

سرپاڼه: احسان الله منیب

پروف : ډاکټر محمد زبېر حسرت

اهتمام : مرکه پبلي کېشنز مردان

چاپ: اول ځل /کال 2012 میلادي

شمېر: يو زر

بیعه: دوه سوه کالداري

درک : یونورسټي بك اېجنسي پېښور

انلائن ایډیشن: پوهه لائبریري http://poha.pk/library

او د لر او بر پښتون افغان وطن د هر ښهٔ

کتاب پلورنځی نه تر لاسه کېدی شي

رابطه: 03455557575

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړون

د هغه سرونو په نوم چې پکښې

د پښتون د ازادۍ او ابادۍ

فکر بې قراره دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

بایزید پیر روښان، نورمحمد ترکی، ډاکټر نجیب سره سره د هغه ټولو پښتنو ځوانانو ننګیالو په نوم چې د خپل پښتون اولس د سر لوړۍ د پاره ئې خپل ځانونه قربان کړي دي او غلامي ئې نهٔ ده قبوله کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما بغاوت

ملګرو لوستونکیو! دا ناول زما د پښتو ژبې، ادب او د قام د خپلواکۍ په لړ کښې یو وړوکے شان کوشش دے ، زهٔ په ځان باندې د خپلې ژبې او قام ډېر پور ګڼم او غواړم چې د دې د پاره ډېر کار وکړم ځکه چې پښتو ژبه او پښتونخوا وطن زمونږ د مور درجه لري او چې څوك په خپله مور باندې ننګ نهٔ کوي هغه له سره هډو پښتون نهٔ دے.

د دې ناول په اړه به فېصله ګران لوستونکي کوي او معیار به ئې ټاکي خو زهٔ هم له ګرانو لوستونکیو نه دا طمع لرم چې ماته به زما کمزورۍ په ګُته کړي چې په ائنده کښې ئې د سهوې کوشش وشي.

زهٔ د ملګري او ورور سلېمان کامل صېب ډېره مننه کوم چې د مشورو نه علاوه ئې د کمپوزنګ کار هم سر ته ورسوهٔ ، د پروف ریډینګ د پاره د ډاکټر محمد زبېر حسرت صېب هم مننه کوم چې خپل قیمتي وخت ئې ماته راکړهٔ. د احسان الله منیب صېب هم ممنون یم چې د کتاب د چاپ ذمه واري ئې په خپل سر واخسته او د خپلو ټولو خواخوږو هم مننه کوم چې زماد دې کتاب چا پ ته په طمع وو.

په ډېره مینه او مننه

ارشد خلیل(لېونے افغان)

پېښور پښتونخوا

۹م ستمبر ۲۰۱۲ء

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول ټوک

د پېښور په يو کلي کښې يو زلمے د ګل په نامه اوسيدهٔ. ګل به په کلي کښې زمينداري کوله، يوه ورځ سحر وختي ګل د چائې ډوډۍ خوړو نه پس خپله قلبه پټو ته روانه کړه. څهٔ زمکه ئې اړولي وه او څهٔ ورته لا پاتې وه. هغه ئې هم نن واړوله او تخم ئې پکښې واچولو. ګل ټول کار خلاص کړهٔ او ستړے ستومانه کور ته روان شهٔ. کور ته چې څنګه رادننه شهٔ نو کور کښې ئې ګڼه ګوڼه وه. د دهٔ درې خوېندې وې چې درې واړه د دهٔ نه په عمر کښې مشرانې وې او پلار ئې په خپل ژوند وادهٔ کړې وې. نن په يو وخت ټولې دوي کره راغلې وې. ګل درې واړه خوېندو سره ستړے مهٔ شي وکړل او بيا ئې په کوزه مخ لاس وينځل. د دوي مور ژوندۍ وه. ګل په مور خو څهٔ چې په درې واړو خوېندو هم بلا ګران وهٔ او ډېر نيازبين ئې لوے کړے وهٔ. د پلار د مرګ نه شپږ مياشتې پس ګل پيدا شوے وهٔ. د پلار نه پس د خوېندو هم دهٔ ته سترګې وې. په دې دنيا کښې هم دا ورور ئې د سترګو تور وهٔ ځکه چې ښځه کهٔ ډېر مالدار سړي هم ته وادهٔ شي خو چې ورور ئې په لاس وس تکړه نهٔ وي نو د خاوند په کور کښې ئې قدر عزت کم وي. د پلار نه په وراثت کښې ګل ته پنځهٔ جريبه زمکه پاتې شوې وه.دا زمکه به دهٔ په خپله کرله او چې کله به ئې فصل پوخ شهٔ نو بيا به ئې په ګجرانو خرڅولو او دغه رنګ ئې خپل ژوند تېرولو چې کله به ئې فصلونه خرڅ کړل نو څهٔ روپۍ به ئې مور له د مړي ژوندي د پاره ورکړې او څهٔ روپۍ به ئې خپلې مشرې خور سره کېښودې او باقي روپۍ به دهٔ خپل جېب او د کور خرچ له ځان سره کېښودې. مشرې خور نوم ئې سلطانه وهٔ ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوېمې خور نوم ئې نیازمینه وهٔ او د درېمې نوم ئې فریده وهٔ ـ یو مازیګر چې ګل خپل کور ته راغے نو خوېندې ئې بیا په شریکه کور ته راغلې وې ـ ستړې مهٔ شې نه پس ګل ټولو سره لاس ملاو کړهٔ ـ مشرې خور سلطانې ځان ته رانزدې کړهٔ او په تندي ئې ښکل کړهٔ او ورته ئې ووئیل چې وروره دلته مونږ سره په کټ کښې کښېنه ـ ګل ورته وئیل چې خورې زهٔ لږ مخ لاس وینځم نو بیا درسره خبرې اترې کوم ـ فریدې خور ورته کوزه ډکه کړه ، ګل مخ لاس اوینځل او سلطانې خور سره په کټ کښې کښېناستهٔ ـ نیازمینې خور ئې حلوه پخه کړې وه، ورته ئې ډېره په مینه راوړه، فریدې ورله چائې راوړه ـ ګل چې حلوه خوړه نو سلطانې ورته خبره راوچوله چې وروره بس دے مور مو هم ډېره کمزورې شوې ده او د پلار د مرګ نه پس ورسره ستا غم دے ستا څنګه خوښه ده چې تا له یوه ښکلې شان جینۍ وګورو او درله زر تر زره وادهٔ وکړو نو مور به مې هم ستا ښادي په خپل ژوند ووینې او مونږ به هم خوشحاله شو ځکه چې ستا په سر د وادهٔ سهره زمونږ ډېر لوے ارمان دے چې ستا په خوشحالۍ کښې یو ځاے شو او ستا اباد کور ووینو ـ سلطانې خپله خبره زیاته کړه چې کهٔ خبر وې او الله تعالی ته منظوره وې نو ستا به نوے ژوند جوړ شي، خپل کور ، خپله ښځه او خپل بال بچ به وې ـ دا خبره د ګل په زړهٔ کښې د اول نه وه خو د دهٔ سوچ وهٔ چې مخکښې به لږې ډېرې پیسې جمع کړم نو بیا به دا خبره خپلې مور او خوېندو ته وکړم خو ګل له نن موقع په لاس ورغله او سلطانې خور ته ئې ووئیل چې خورې دا خبره دې سمه ده ، بس چې ستاسو څنګه خوښه وي زماهم خوښه ده ـ په خوا کښې کټ کښې ورسره نیازمینه او فریده هم ناستې وې ـ نیازمینې سلطانې خور ته مخ راواړولو او وې وئیل چې کهٔ ستاسو خوښه وي نو زمونږ محلت کښې د حاجي ګلاب خان یوه لور ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ډېره حياناکه پيغله ده ، هغه به ګل له وغواړو او هسې هم حاجي ګلاب خان ناجوړه دے نو خامخا به ورسره د لور غم وي ـ مور ئې ووئيل چې هو کنه بچې هغه خو دې د پلار ډېر خوږ ملګرے وۀ ، هر مازيګر به دې د پلار خواله راتلو او چې پلار به دې کله هم د شپې کورته راغلو نو د ګلاب خان خبرې به ئې کولې ـ ګلاب خان او پلار به دې مدام د يو بل تپوس کولو ـ د دواړو يو بل سره ډېره مينه وه ـ په دې کښې فريدې خور ئې ووئيل چې بيا خو خبره نوره هم اسانه شوه ، سلطانې ووئيل چې د ګلاب خان لور ګلالۍ خو زما هم ډېره خوښه ده، ډېره ښه جينۍ ده او ورور ته ئې مخ راواړلو چې وروره زمونږ دا جينۍ ډېره خوښه ده، ستا څنګه خوښه ده چې درله ئې وغواړو ـ ګل ورته ووئيل چې څنګه ستاسو خوښه وي زما هم هاغه رنګ خوښه ده ـ سلطانې خور ئې ووئيل چې د جمعې په ورځ به د ګلاب خان کاکا کره لاړ شو او ګلالۍ به ستا د پاره ترې وغواړو ـ په ګل باندې خپلې خوبندې ډېرې ګرانې وې او د حد نه زياته مينه ئې ورسره کوله ځکه چې په دې دنيا کښې د دۀ د بوډۍ مور او د دې خوبندو نه بغېر نور هيڅوك نۀ وو ـ يو دوه ملګري ئې هم وو ، هغوي سره به کله کله د شپې حجرې ته لاړۀ ـ

د جمعې په ورځ درې واړه خوبندې او مور ئې د ګلالۍ ليدو او غوښتو له د ګلاب خان کره لاړې ـ د ګلاب خان ښځې ورته په روڼ تندي هرکلے اوئيل ، ډېره مېلمستيا ئې وکړه او ډېره په مينه ئې ورسره خبرې اترې وکړې ـ په خبرو خبرو کښې د ګلاب خان ښځې نه سلطانې پوښتنه وکړه چې ببو ګلاب خان کاکا څنګه دے ، څۀ ګوزاره ئې شوې ده کنه ـ هغې ورته وئيل چې په ډېرو ډاکټرانو مو وګرځولو خو څۀ ګوزاره ئې نۀ ده شوې ـ نيازمينې ترې تپوس وکړۀ چې ډاکټران څۀ وائې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو هغې ورته په جواب کښې وئيل چې بچې ډاکټران وايي چې دا ئې د عمر تقاضه ده ځکه چې بوډاوالے په خپله يوه لويه بيماري ده، ډېر کمزورے شوے دے، په کور کښې دې ارام کوي . سلطانې خپله مقصدي خبره پېل کړه او د ګلاب خان ښځې نه ئې د ګلالۍ رشته د ګل د پاره وغوښته . د ګلاب خان ښځې په لوے زړهٔ دا خبره واورېده او دوي ته ئې په جواب کښې ووئې چې ګلالۍ خو زما دا يوه لور ده ، تاسو ښهٔ خبر يئ چې الله پاك راله د دې نه پس بل اولاد نهٔ دے راکړے زهٔ به د ګلالۍ پلار سره خبره وکړم نو بيا به تاسو له جواب درکړم . سلطانې ورته وئيل چې تروري ګل خو هم زمونږ يو ورور دے زمونږ ټولې خوشحالۍ هم دهٔ سره تړلې دي او بيا ګل خو ستاسو د سترګو وړاندې لوے شوے دے . د هغهٔ د ټول کړهٔ وړهٔ نه تاسو خبر يئ . د ګلالۍ مور ورته وئيل چې ګل خو زما د ځوي په شان دے خو خبر دے بچے مونږ به پرې کور مشوره وکړو ځکه چې مشوره کښې خير وي . زهٔ به يو څو ورځې پس تاسو له په خپله جواب درولېږم . د ګل مور ورته ووئيل ښه ده خورې مونږ به اوس لاړ شو خبر دے تاسو پرې خپله مشوره وکړئ . رخصت ئې واخست ، خپل کور ته لاړې او د ګل خوېندې خپلو خپلو کورنو ته لاړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوېم ټوك

څو ورځې پس د ګلالۍ مور دوي کره جواب راولېږهٔ چې سبا سحر مونږ کره راشئ. د ګل مور ډېره خوشحاله شوه خو وسوسو به هم په خپل ګرفت کښې راګېر ه کړه چې هسې نه انکار وکړي. زر ئې برقعه راواخسته او سلطانې لور کره لاړه. سلطانې فريدې او نيازمينې کره هم جواب ولېږهٔ چې سبا له ځان تيار کړي چې ګلاب خان کاکا کره لاړ شو. شپه تېره شوه ، ګل سحر وختي پاڅېدهٔ ، نمونځ ئې وکړهٔ، مور ورله ډوډۍ چائې تياره کړي وه ، دهٔ ته ئې کېښودهٔ او بيا لاړه د قران پاك تلاوت ته کښېناسته. ګل ناست وهٔ چائې ئې ښلله او مور ئې قران شريف بند کړهٔ او په ګل ئې چف وکړهٔ. ګل پاڅېدهٔ لور او ببلچه ئې راواخستهٔ ، پټې ته روان شهٔ خو مور ورله اواز ورکړهٔ چې مونږ به نن بيا د ګلاب خان کره ځو ځکه چې هغوي پرون جواب کړے دے ، ځو ورکره ګورو چې څهٔ جواب راکوي. ګل مور ته وئيل سمه ده، بس الله پاك دې هغه وکړي چې زمونږ د ټولو خېر وي پکښې. زهٔ اوس ځم په پټو چکر وهم بيا به مازيګر راشم ، نورې خبرې به بيا کوو. مورئې په سر لاس راښکهٔ وې ځه بچے خدا ے دې مل شه.

لږ وخت پس سلطانه راغله ، دغه رنګ فريده او نيازمينه هم لږ ساعت پس راغلې برقعې ئې کېښوې او خپلو کښې په مجلس شوې. نيازمينه زر راپاڅيده او وې وئيل چې زهٔ به درله يوه پيالۍ چائې پخه کړم ، چائې به وڅښو نو بيا به د ګلاب خان کاکا کره لاړ شو. مور ورته وئيل ښه ده بچې خو وګوره چې ګوره شته کنه ما وختي خيال ونهٔ کړهٔ کهٔ نهٔ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو پاس په چتی باندې په ډېرې کښې چيني پراتهٔ دې هغه راواخله. نيازمينې ورته ووئيل ښه ده مورې تهٔ بې غمه شه. څهٔ ساعت پس چائی تياره شوه ، ټولو چائی وڅښله او سمدستې راپاڅيدې په روانه کښې د گل مور ووئيل لږ صبر وکړئ چې لږې پيسې د ځان سره راواخلم هسې نه چې بيا رامنډې وهم. سلطانې ورته ووئيل مورې تهٔ راځه ما ځان سره پيسې راخستې دي. مور ئې ور د بهر نه ځان پسې راښکهٔ او گاونډی شمعې ته ئې جواب پرېښودهٔ چې کهٔ گل راغلو نو ورته ووايه چې مور دې وئيل چې چرته لاړ نهٔ شې مونږ راځو او دوي د گلاب خان کره لاړې د گلالی مور په نمانځهٔ ولاړه وه. دوي په کټونو کښې کښيناستې. نور ځوك كور كښې نهٔ وو او گلاب خان خو له ډېره وخته په کوټه کښې پروت وهٔ. د گلالی مور چې څنگه سلام وجارباسلو نو زر زر د دوي سترې مهٔ شي له راپاڅېده او ټولو ته ئې په خېر راغلې وئيل او خوا كښې ورسره كښيناسته. خپلو كښې ئې خبرې اترې شروع كړې. د گل مور ترې نه پوښتنه وكړه چې د گلالی پلار څنگه دے ، هغې ورته وئيل چې خورې هم هغه رنگ دے ورځ تر ورځ ئې صحت كمزورے كيږي. فريدې پكښې ووئيل چې تروري گلالی چرته ده ، هغې ورته ووئيل چې هغه خپلوانو كره تلې ده ، د ماشوم سنت دے ما ورته وئيل چې ځا پام به دې غلط شي لاړه شه. په دې خبرو کښې سلطانې مقصدي خبره راواچوله چې تروري د گل او د گلالی د رشتې خبره مو څنگه كړه؟ ښځې ورته جواب وركړو چې مونږ ته د گل او گلالی رشته منظوره ده ، الله پاك دې دا رشته بختوره كړي او ټولو له ئې مباركي وركړه. د گل مور او خوېندې هم ډېرې خوشحاله شوې ، په مخونو ئې د خوشحالی رنگونه وځلېدل. د گلالی مور پاڅيده په منډه منډه ئې ورله شربت جوړ كړو اول ئې ورله لږه شان چيني په پيالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنبې راوړه چې خلهٔ خوږه کړي او بیا ئې ورله شربت ورکړهٔ ـ سلطانې خبره وکړه چې ستاسو کله خوښه ده چې کوېژدن وکړو؟ د ګلالۍ مور ورته ووئیل چې کله مو خوښه وي زهٔ پرې رضا یم ـ فریدې ووئیل چې تاسو هم ځان تیار کړئ او مونږ به هم د ګل ورور سره مشوره وکړو۔ د ګلالۍ مور ورته ووئیل چې زهٔ درته یوه خبره کوم چې کوېژدن به ساده طریقه باندې وکړو ، ډېر رواجونه به پکښې نهٔ کوو ځکه چې د ګلالۍ پلار هم ناجوړه دے او هسې هم زمونږ او ستاسو غریبي ده کهٔ تاسو خفه کېږئ نه نو ټول کار به په ساده طریقه خلاص کړو په تاسو به هم بوج نهٔ وي او په مونږه باندې به هم ـ د ګل مور ورته ووئیل چې خورې څهٔ چې کوو نو په صلاح مصلحت به ئې کوو او دا رنګ دوي خپل کور ته راروانې شوې ـ د راتلو سره سلطانې یو ماشوم له پنځوس روپۍ ورکړې چې ورشه د کاکي جان ماما نه سوجي راوړه او لس روپۍ ئې ورله بیلې ورکړې چې په دې باندې میوه او پلي ګډوډ راوړي ـ ماشوم سمدستي سوجي راوړه ، فریده ورته کېښناسته اول ئې صفا کړه، بیا ئې باندې کړه ـ نیازمینې فریدې ته ووئیل چې خورې پام کوه چې حلوه درنه ونهٔ سوزي ښه خوندوره ئې پخه کړه د ورور مو کوېژدن خوشحالي ده چې په کنبې د څهٔ کمے رانهٔ شي باقي به الله پاك خیر وکړي ـ چې حلوه پخه شوه نو اول ئې خپلې مور له راوړه او ورته ئې ووئیل چې مورې! اول تهٔ خلهٔ خوږه کړه ـ سلطانې خور ئې په پتنوس کنبې حلوه واچوله او ورته ئې ووئیل چې دا په کورونو وویشه ـ اوس وخت دے چې نهٔ تېرېږي چې څنګه به مو نیازبین ورور راځي چې مبارکي ورله ورکړو۔ نن د ګل په خویندو سم اختر وهٔ ـ په دې کنبې د مازیګر اذانونه وشول ، سلطانه او نیازمینه په نمانځهٔ اودرېدې ـ په دې کنبې ګل کور ته راننوتو فریده زر د کټ نه راپاڅیده او ډېره په خوشحالۍ ګل ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورنزدې شوه او په مبارکو شوه، مور ئې هم د کوټې نه راوته او ګل ئې په تندي ښکل کړو او ځان ته ئې راجُخت کړهٔ. سلطانې او نیازمینې هم نمونځونه خلاص کړل او د مصلې نه ئې ګل ته اواز ورکړو چې ګله مبارك دې شه ستا او د ګلالۍ رشته وشوه. ګل راغلو او مور سره په کټ کېښناستهٔ او مور ته ئې ووئيل چې مورې ستا هم مبارك شه. فريدې ورله زر حلوه راوړه او په خلهٔ کښې ئې ورکړه. نیازمینې ورله چائې راوړې ګل هم ډېر خوشحاله وهٔ ځکه چې د نوي ژوند ملګرې ئې پيدا شوه او په يوه نوي لاره ئې د ژوند تېرولو پېل وکړو. په دې خبرو اترو کښې د کوېژدن خبره هم پخه شوه او نېټه ئې راروانې جمعې له کېښوده. ګل لا د مازيګر نمونځ نهٔ وهٔ کړے. د کټ نه پاڅيدهٔ او دوي ته ئې ووئيل چې زهٔ ځم نمونځ مې نهٔ دے کړے، نمونځ کوم نو د کلي د سر نه به خوارهٔ هم راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دربم ټوك

په سبا سحر وختي ګل چي ناشته وکړه نو فضل رحمان ګوجر پسي ورغلو هغهٔ سره ئې د فصل پېسې پاتې وې، پنځلس زره روپۍ مخکښې وې او پنځهٔ زره روپۍ ورسره د دې فصل وې هغه ئې ترې نه وغوښتې، هغهٔ ورته لس ورځې نېټه ورکړه ـ څو ورځې پس د ګل خوېندو ځان له نوې نوې جامې وګنډلې او مور له ئې هم سره د پېزاره جامې راوړې ـ د جمعې په ورځ د ګل او ګلالۍ کوېژدن وشوه ـ د کوېژدنې د خوشحالۍ نه چې دواړه کورونه وزګار شو نو دواړو طرفونو د وادهٔ سامانونه برابرول شروع کړل او ورو ورو ئې ځان وادهٔ ته تيارولو ـ څلور مياشتې پس د وادهٔ د نېټې خبرې هم شروع شوې ـ د ګل کورنۍ د وادهٔ ټول سامان برابر کړے وهٔ ـ د وادهٔ نېټه هم د دې مياشتې په اخري جمعه کېښودې شوه او دعا د خېر وشوه ـ ګل يوه ورځ خپل ملګرے د ځان سره بازار ته بوتلو او د زرګر د دکان نه ئې د کاليو نمونې راوړې ـ خپلو خوېندو ته ئې وښودلې چې يو سېټ پکښې د ګلالۍ د پاره خوښ کړي ـ هم د دغه نمونې مطابق ئې زرګر له د درې تولو د کالي جوړولو اردر ورکړهٔ ـ د ګلالۍ مور هم د خپل وس مطابق ځان تيار کړے وهٔ او دغسې په هله ګوله کښې ټول وادهٔ راغونډ شهٔ ـ

د ګل او ګلالۍ د نوي ژوند اغاز ډېر په ښهٔ طريقه وشهٔ ـ د ګل په ژوند کښې ډېر اړخونه داسې وو چې د هغې په وجه به هغه په خپل کلي کښې خو څهٔ کړې د خواوشا کليو کښې به هم خلقو پېژندهٔ او ډېره مينه به ئې ورسره کوله ـ اصل وجه دا وه چې ګل يو ډېر تکړه قام پرست انسان وهٔ ـ ټول عمر ئې د خپل قام د ښهٔ ژوند د پاره وقف کړے وهٔ ـ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلي هر مشر نه واخله تر ماشومانو پورې به ئې ټولو سره مینه کوله، هر سړے به د ګل د ښۀ اخلاقو نه متاثره وۀ خو ګلالۍ هم یوه ښښتنه ښځه وه ، ټوله ورځ به ئې د خاوند او د هغۀ مور خدمتونه کول او چې کله به د ګل خوېندې راغلې نو ډېر په درناوي به ئې ورله مېلمستیا کوله. د خپلو خوېندو نه به ئې ورته کم نۀ کاتۀ. د ګلالۍ راتلو سره د ګل په کور کښې یو ښکلې شان رڼا پېدا شوه. ګل ته هم ډېره ښه ملګرې ملاو شوه. ګل ورسره ډېره مینه کوله. ګل ته د ګلالۍ په شکل کښې د الله پاك د طرف نه یو نعمت ملاو شوے وۀ. د ګل په ژوند کښې به چې هر څومره سترې راغلې خو چې خپل کور ته به رادننه شۀ نو ټوله ستوماني به ئې د ګلالۍ په یوه مسکا ختمه شوه او دمه به شۀ.

ګل به کله کله سحر وختي په فصل باندې چکر وهلو ، په دې غرض چې چا به وراني خو پکښې نۀ وي کړے. یوه ورځ د پټي نه په واپسۍ ورته داود خان چې په پوله ناست وۀ اواز ئې وکړۀ او اشاره ئې ورته وکړه چې دیخوا راشه په راتلو ورته هغۀ وئیل چې حکومت په قام پرستو پسې راخستې ده وایي چې دوې په ملك کښې انتشار جوړوي او د نورو ملکونو سره رابطې ساتي او د دغه ملکونو په مرسته او ډاډ دلته اړے ګړے پېدا کوي. ګل ورته وئیل دلته خو چې څومره قام پرست دي هغوي خو صرف د خپل قام د پاره هلې ځلې کوي نو داود خانه دا راته ووایه چې تۀ څنګه خبر شوې؟ داود خان ورته ووئیل ماته یو ملګري حال وئیلے دے. هغۀ دا هم وئیل چې ځاے په ځاے د سي ایي ډي کسان ګرځي او د قام پرستو لسټونه جوړوي او بیا ئې په نمبر نمبر ګرفتاروي. ګل ورته ووئیل چې تر کومه پورې به حکومت قام پرست تنګوي او حکومت خو ئې له پخوا راهسې په څۀ نا څۀ طریقه په جېلونو کښې ننباسي او عجیبه عجیبه سزاګانې ورکوي. د هر یو قام

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرست ژوند هم دغه رنګ کشالو سره مخ وي او چې تر څو مونږ خپل مرام ته نهٔ یو رسیدلي نو دا رنګ قیصې خو به راسره کیږي او کیږي دي ، یوه ورځ خو به د دې مصیبت نه خلاص شو ـ حکومت به کوم کوم قام پرست په عذابوي ـ کوم کوم به وژني او کهٔ وژني ئې نو نور به پیدا کیږي ـ داسې وخت به راشي چې زمونږ زور ته به د حکومت تخته ټینګه نهٔ شي او مونږ به خپل مرام ته ورسو ـ د خپل حق د حاصلولو د پاره مونږ سره کهٔ څوك هم مرسته کوي مونږ هغوي ته په درنه سترګه ګورو ـ

ګل خو د خپل زړهٔ براس داود خان ته وښکلو خو دا ورته پته نهٔ وه چې داود خان هم د سي ايي ډي د پاره مخبري کوي او هره میاشت د هغوي نه خپله تنخوا اخلي ـ ګل او داود خان څهٔ وخته پورې خپلو کښې مجلس وکړو او بیا ګل ترې نه خپل کور ته روان شهٔ خو د ګل په ذهن کښې عجیبه عجیبه سوچونه تلل او راتلل ـ

یو ماښام ګل په کور کښې د ګلالۍ او خپلې بوډۍ مور سره ناست وهٔ ، ډوډۍ ئې خوړله نو په خبرو خبرو کښې ګل وئیل چې زمونږ د کور ابادي هم ډېره کمزورې شوې ده ـ د دېوالونو بنیادونه هم ټول زیم دي او چتونو کښې هم برګې ماتې شوې دي یا وېنو خوړلې دي نو ښهٔ به دا وي چې دې بل اړخ نه نوي ابادي وکړو ـ مور ئې ورته ووئیل خبره دې بده نهٔ ده خو په نوي ابادۍ ډېرې پېسې لګي زهٔ خو وایم چې دېوالونه به په خټه کښې ووهو او بیا بیا به ئې په سیمټو پلستر کړو ـ دغه رنګ به کور هم نوے شي او پېسې به پرې هم کمې خرج شي ـ ګل چې ډوډۍ وخوړه نو ګلالۍ ته ئې ووئیل قهوه پخه کړه ـ ګلالۍ ورته وئیل چې توره چائې تیاره ده خو دهٔ وئیل چې توره نهٔ څښم او د کله نه چې ئې د بادامي توره چائې پخول لیدلي وو نو له هغې ورځې راهسې خو ئې ترې نه بالکل توبه ایستې وه ـ بادامي به په ښار کښې د چایو یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړوکے شان هوټل چلوۀ. په ښار کښې به ئې چې کومې بې کاره او رنګ شوې چائې مونده نو هغه به ئې استعمالوله. ګل چې نن د کور نه وتۀ نو په لاره کښې ورته يو څو کسان په څاو کښې ناست وو يو دم ئې پرې حمله وکړه او په زور ئې ډاټسن ته واچولو. ګل خپل پوره کوشش وکړو چې مزاحمت وکړي خو وس ئې پرې بر نۀ شۀ. د ګل په ګرفتارۍ کښې د داود خان پوره لاس وۀ ، د کلي ډېرو خلقو دا منظر وليدۀ خو دومره جرات پکښې نۀ وۀ چې د دوي مخې له ورغلي وې ځکه چې ډاټسن سره د پوليس ګاډے هم ولاړ وۀ. يو کس زر د ګل مور له خبر راوړۀ. په مور او ښځه ئې سم قيامت راکوز شۀ او په چغو ئې وژړل. د کلي يو څو مشران راغونډ شول چې يو پکښې شجاع خان ملک هم وۀ ، تاڼې ته لاړل چې د ګل په حال ځان خبر کړي خو په تاڼه کښې ګل نۀ وۀ ، نۀ ئې څۀ معلومات وو. شجاع خان SHO ته ووئيل چې رشتيا رشتيا ووايه زمونږ سړے دې څۀ کړو نو SHO ورته وئيل چې زۀ هډو خبر نۀ يم خو ملک صېب ورته ډېرې سختې خبرې وکړې ورته ئې وئيل چې ستا په علاقه کښې واردات کيږي او تۀ بې غمه ناست ئې. تۀ به د عوامو د مال او ځان څۀ حفاظت وکړې. د کلي نورو مشرانو ملک صېب ته وئيل راځه چې څۀ بله لاره ګودره ولټوو. دغسې د کلي مشرانو تر خپله وسه کوششونه وکړل خو د ګل هډو څۀ اته پته ونۀ لګېده.

د ګل په کور کښې مړے نۀ وۀ او ژړا وه، غم،وۀ، غوغا وه ، په خوبندو عاجزانو ئې چې څۀ تېر بدل د بيانولو نۀ دي. په زړونو غلبېل غلبېل وې. ټولې سم ژوندي لاشونه وو. د ګلالۍ خو هډو حال د وئيلو نۀ دے چې څۀ پرې تېر بدل. يو ساعت ئې هم ارام نۀ راتۀ. خوبونه ئې حرام شوي وو. د سترګو نه به ئې اوښکو داري وهلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګل د معلوماتو د پاره د محلت خلقو او په خاصه توګه ملك شجاع خان ډېرې منډې تړې ووهلې خو د دې باوجود هم د ګل څۀ پته ونۀ لګېده د ګرفتارۍ پوره ۲۹ ورځې تېرې شوې. يو ورځ ملك صيب د يو رشته دار په تعلق د ګل څۀ لږ ډېر معلومات تر لاسه کړل او پته ئې ولګوله چې ګل په ډېره اسماعيل خان جېل کښې بندي دے ؛ تشه په دې خبره اورېدو سره په ګلالۍ او د ګل په مور کښې ساه راغله او د خوېندو ئې هم لاړې تېرې شوې. د ملك صيب په ډاډ او مرسته هغوي ګل سره د ملاقات ترتيب جوړ کړۀ چې د اتوار په ورځ به ډېره اسماعيل خان جېل ته ځي. د اتوار په ورځ سرکاري ناغه وي خو د ملك صيب په مهربانۍ دغه کار څۀ قدرې اسان شۀ.

د اتوار په ورځ سحر وختي ټول کور روان شۀ. ملك صيب د وړاندې نه د خپل يو دوست چې هم په دغه خفيه اداره کښې ملازم وۀ په ذريعه انتظام برابر کړے وۀ خو په جېل کښې د ملاقات د پاره انتظار دومره ډېر شۀ چې په دوي به يوه يوه لمحه د قيامت په شان تېرېده. د پوليس يو سپاهي راغلو او دوي ئې په يو کوټه کښې کښېنول او دا هدايات ئې هم ورکړل چې د ملاقات وخت به صرف ۱۰ منټه وي. په دې کښې ګل په ټېرو کښې تړلے دوي له راوستو ، په ليدو ئې د مور د زړۀ نه يوه لوخړه پورته شوه او د ګلالۍ حال خو ښخي د مړي په رنګ وۀ. د ګل حالت هم ډېر خراب وۀ. ګل ملك صيب ته وئيل چې تا زما کورنۍ سره په دې سخت وخت کښې ځومره نيکي وکړه نو دا احسان به دې زۀ ټول عمر کښې هم هېر نۀ کړم او مور ته ئې وئيل چې خفه کېږه مه خدائے پاك به خبر کړي او د دې ظالمانو نه به مې خدائے زر خلاص کړي. دا خو الله ته پته ده چې زۀ بې ګناه يم او دوي هسې بندي کړے يم خو زۀ يو پښتون يم او د خپل قام د پاره د دې نه زيات

(c) ketabton.com: The Digital Library

تکلیف برداشت کولو ته تیار یم ، زړهٔ مي په دې ډاډه دے چې د قیامت په ورځ به خپل خدا ے او خپل قام ته ملامته نهٔ یم۔ په خبرو خبرو کښې ګل ګلالۍ ته مخ راواړولو ورته ئې وئیل هېڅ فکر مهٔ کوه بس زما د مور خیال ساته او ښهٔ خدمت ئې کوه۔ په ما به هېڅ چل هم نهٔ کیږي او کهٔ په ما څهٔ وشو هم نو تاسو به زما په مرګ نهٔ ژاړئ او د ژړا په ځاے به خوشحالي کوئ چې زما ژوند د خپل قام د پاره قربان شو او دا به زما او ستاسو خوش قسمتي وي نو پکار به دا وي چې تاسو په دې خبره فخر وکړئ۔ کانستېبل د ګل د بوتلو د پاره راغلو۔ مور ئې ګل خپلې سینې ته راجُخت کړو او په تندي ئې ښکل کړهٔ، ګلالۍ به د حیا نه ډکې سترګې کله لاندې کړي او کله به ئې خپل د ژوند ملګري ته په خاموش نظر کتل۔ سپاهي ګل واپس بوتلو او دوې هم پستنه شول۔ دوي د ملك صیب ډېره مننه وکړه او ملك د پولیس والا هم ډېره شکریه ادا کړه او ورته ئې خپل کلي ته د راتلو دعوت ورکړو او دوي پېښور ته راروان شول۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم ټوك

څو ورځې پس بيا ملك هغه افسر ته فون وكړ چې ما له مشوره راكړه چې ګل به د قېد نه څنګه راخلاصوو. هغه ورته ووئيل چې دوه درې مياشتې صبر وكړه خدائے به خبر كړي زه به درله څه نه څه چل وكړم. ملك صيب ورته ووئيل كه مونږ FIR درج كړو نو بيا به كار اسان نه شي ؟ افسر ورته ووئيل چې پام كوه مونږه له به هم كار وګورې او ګل ته به هم مشكلات پيښ كړې ، ما خو درته يو ځل ووئيل كنه، لږ صبر وكړه زه به درته طريقه راجوړه كړم . ملك صيب ورته ووئيل چې څنګه ستا خوښه وي هم هغه رنګ به سمه وي.

څو ورځې پس حاجي ګلاب خان هم وفات شو، ډېر عمر ئې په كټ كښې تېر كړو او اخر په هغه لاره لاړو چې زمونږ د ټولو پرې ايمان دے. ګلالۍ غريبه يو اړخ ته د خاوند بندي كېدو لېونۍ كړې وه او بل اړخ ته پرې د پلار د مرګ درونډ بار راپرېوتو چې هغه ئې ډېره ناتوانه كړه . اوس هغې ته ځان ډېر يوائې ښكارېدو خو څه ئې كړې وې ، په لوے امتحان كښې راګېره وه . دغه كېفيت د ګلالۍ د مور هم وو . څه خو هغه د خاوند د مرګ نه پس په دې كور كښې يوائې اوسېده او هره ورځ به د خاوند تربورانو په نوي نوي ډول تنګوله ، كه د دغه تربرانو به پرې نور وس نه رسېدو نو د شپې به ئې ورته ناوخته ور وهلو ، كانړي به ئې ورګره ويشتل . بوډۍ اخر په دې مجبوره شوه چې كور خرڅ كړي او هم دغسې وشول ، لاړه او لور كره دېره شوه . د كور د خرڅ په پېسو كښې چې پرې څه قرضونه وربانډې وو هغه ئې پكښې اول خلاص كړل او نورې پېسې ئې ګلالۍ له وركړې . اوس هغه د زوم كره اوسېده . د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګل مور د ګلالۍ مور ته ووئيل چې ښهٔ دې وکړل چې دلته راغلې دا هم ستا خپل کور دے چې دلته د هېڅ خبرې غم ونهٔ کړې.

د ګل درې واړه خوېندو هم د خپل نيازبين ورور له غمه په بده ورځ وې. ګل خو هغوي د پاره ورور هم وهٔ او پلار هم ځکه خو به چې دوي ورور وليدهٔ نو د پلار مينه به ئې پرې هم ماتوله. د سلطاني خاوند به د ټاټکي مزدوري کوله او غريب به اکثر رنځور وهٔ. دومره مزدوري به ئې کوله چې ايله وخت به ئې پرې تېرېدهٔ. د دارو درملو وس ئې هم نهٔ کېدهٔ خو ګل به ورسره همېشه لاس امداد کولو . اوس چې هغه کوم ټېکدار له د کار د پاره ورځي نو چې رنځور غاړي ته وګوري نو د کار انکار ورته وکړي . يو ګل سره څومره خپل خپلوان په تکليف کښې مبتلا شو د دې نه يو خدا ے خبر وهٔ.

د ګل دوېمه خور نيازمينه وه . د هغې خاوند به په ژرنده کښې مزدورې کوله. د دوي يو زوے او دوه لوڼه وې . ډېر په کړاو ئې ژوند تېرېدهٔ. د کرائې په کور کښې اوسېدل.

د ګل بله خور فريده هم په بخت ډېره مړنۍ نهٔ وه خاوند ئې نشه ئي او جوار ګر سړے وهٔ. د دې عاجزې حال خو د دغه دوه نورو خوېندو نه زيات بدتر وهٔ او ډېره د ترس قابله وه. د کور لوښي لرګي ترې خاوند خرخ کړي وو او چې څهٔ به ئې لاس له ورتلل نو هيله به ئې پرې نهٔ کوله. ګل به ورته کله کله ستغې سپورې وکړې نو ګوزاره به ئې وکړه خو اوس چې هغه د مخې نه ډډې ته شوې وهٔ نو د فريدې بس د خدا ے اسره وه او حال ئې ډېر قابل رحم وهٔ.

د خدا ے د طرف نه امتحانات وو کهٔ ګل د سي ائی ډي په ګرفت کښې نهٔ وې راغلے نو د دې خوارانو ورځ به دومره هم نهٔ وه بده خو سختې پسې راحته وي کله خو به پرې خدا ے پاك مهربانه شي ځکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هغه ډېر مهربانه بادشاه دے ـ د هغهٔ د ګرفتارۍ دوه نیمې میاشتې پوره شوې ـ په ګلالۍ باندې شپې ورځې ډېرې بدې تېرېدې ـ یوه یوه لمحه به پرې د کال هومره اوږده تېرېده ـ ښتنه ښځه وه په ډېر لوے همت ئې د هجران غم په زړهٔ تېروهٔ ـ کهٔ زړهٔ به ئې ډك شو نو پټ پټ به ئې وژړل خو خپل غم ئې د بل چا په وړاندې نهٔ ښکاره کړو. د ګل مور خو د هغهٔ د ګرفتارۍ نه پس د مصلې څنګ نیولے وهٔ ـ د قران شریف ختمونه او نفلي روژې ئې شروع کړې وې ـ شپه به پرې ورځ وه او ورځ به پرې شپه ـ د ژوند په چل نهٔ پوهېده چې څهٔ وکړي ـ

یوه ورځ د ګل ملګرے ضیا د سحر د نمونځ نه پس پټو ته تلو چې مال له ګیا راوړي چې د نهر غاړې له ورسېدهٔ نو څهٔ ګوري چې یو سړے پړ مخ بې هوشه پروت دے او ډېره په بده ورځ دے په وجود کښې ئې ورغ ځاے نشته اندام اندام ئې زخم زخم دے ـ په غاړه پورې جامې ئې ډېرې خیرنې دي ـ ضیا د دهٔ خواله ډېر په هیبت راغلو او دے ئې په مزکه سم راواړولو چې په غور ئې وکتل نو هغه ګل وهٔ ـ په دو دو کلې ته واپس راغلو ، خلق ئې خبر کړل او د هغهٔ د راوړو د پاره ئې کټ هم د ځان سره واخستهٔ ـ سحر وختي وهٔ ، ډاکټر پسې ئې څوك ولېږل ـ ډاکټر چې راغلو نو اول ئې د ګل جائزه واخسته او بیا ئې ورله نبض وکتهٔ ـ په تلوار ئې وئیل چې دې هسپتال ته ورسوئ ـ ډاکټر صیب ولاړو کسانو ته وئیل چې سړے روغ دے خو ډېر زیات تشدد پرې شوے دے ، انشاء الله چې ښهٔ به شي ـ ګل چې څهٔ لږ په هوش کښې راغلو نو څوك په منډه لاړهٔ او مور ته ئې ورله خبر ورکړهٔ ـ مور او ښځې چې د ګل حالت ته وکتل نو په سر مخ ئې راکېښودل ، بې واره بې واره ئې چغې کړې د چم ګاونډ خلق هم راچلېدل ـ د کور نه بهر د سړو ګڼه ګونه جوړه شوه ـ ګلالۍ د ګل د کټ خواله راغله ، ورو غوندې د هغهٔ تر څنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښیناسته او د هغهٔ لاسونه ئې په خپلو لاسونو کښې ونیول ـ د لوپټې
په پلو ئې اوښکې اوچې کړې ـ د ګلالۍ مور ورله تسلي ورکړه ورته ئې
وئیل چې شکر وباسئ چې تر کوره راورسېدهٔ ـ خدائے به ئې جوړ کړي
تاسو وار مهٔ خطا کوئ ـ د ګل خوبندې هم په یوه چغه په کور رادننه
شوې ـ مشرانو ښځو کومې چې په حوصله وې هغوي ختمونه وظیفې او
دعاګانې شروع کړې څوک په نفلونو اودرېدې او څوک د ګل د کټ نه
چاپېره ولاړې وې ـ ګل له مور تاودهٔ پے ورکړل او ګلالۍ ورله زخمونه
ټکور کړل ـ د هغهٔ سینه لږه ګرمه شوه ، سترګې ئې راپورته کړې ، ګېر
چاپېره ئې وکتل ، څان سره لږ غونډې مسکے شهٔ او بیا ئې ورو غونډې
سترګې پټې کړې ـ

په سبا له ګل لږ ساصورت شوے وهٔ ـ خوبندو ورله اوبهٔ تاودې
کړې ، مخ لاس ئې ورله ووینځل په سر کښې ئې هم ورله لوند لاس وهٔ ـ
ګل دوه ورځې کور کښې ارام وکړهٔ او څهٔ قدرې ګوزاره ئې وشوه ـ په دې
دوه ورځو کښې د کلي خلق او خپلو خپلوان په هېره د دهٔ تپوس له دوې
کره راوچلېدل ـ ګل په دې دوو ورځو کښې دومره شهٔ چې د کټ نه
راپاڅېدهٔ او د ګرځېدو جوګه شهٔ ـ ضیا ورله نائی راوستهٔ ، حجامت ئې
وکړهٔ او د سر وینښتهٔ ئې ورله هم سم کړل ـ د هغهٔ په رنګ او جوټه کښې هم
تغیر راغلو ـ نن هاغه ورځ هم راغله چې ګل حجرې ته د راوتو قابل شهٔ ـ
مور ئې زر د یاسین شریف ختم وکړهٔ او د اوړو او دګوړې حلوه ئې په
محلت کښې ووېشله ـ د خدائے پاك شکرونه ئې وویستل چې ګل یو ځل
بیا په خپلو پښو د ګرځېدو جوګه شهٔ ـ ګلالۍ د ډېرې خوشحالۍ خپلې
اوښکې ضبط نهٔ کړې شوې او په بڼو ئې د خپل ژوند ملګري ته ځېر ځېر
وکتل ـ په حجره کښې ملګرو ګل سره ډېرې په راستۍ د همدردۍ او
غمرازۍ خبرې وکړې ـ خان محمد حاجي صیب د ملك صیب نه چیلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

واخستۀ او تماکو ئې د واسکټ جېب نه راوبستل ، چيلم ئې تازه کړۀ او د کش راښکلو سره ئې خپله خبره هم پېل کړه وئيل ئې بچے شکر دے چې په خير خيريت خپل کور ته راغلے ۔ اکثر به خلقو د ګل نه پښتنه کوله چې بچے تۀ ئې په څۀ جرم کښې ګېر کړے وے ؟ هغۀ به هر چا ته دغه حال نۀ وئيل چې د دۀ جرم کوم يو دے او دے څۀ غواړي چې د وخت د حکومت د سترګو ازغے دے البته بعضې وخت به څوك پوهه او سنجيده کس ته دۀ د خپل زړۀ حال تېر کړۀ ۔ دۀ يو ورځ چا ته وئيل چې ماسره پوره ديار لس کسان نور هم وو ۔ زمونږ ګناه دا وه چې مونږه د خپل قام د پاره هلې ځلې کوو او د خپلو وسائلو تر لاسه کولو د پاره مبارزه کوو مطلب دا چې مونږ له الله پاك کوم نعمتونه راکړي دي نو په هغې باندې خپل حق تسليمول غواړو لکه د مثال په توګه اباسين زمونږ دے او اوبۀ ئې مونږ نۀ شو استعمالولي بلکې ټول پنجاب پرې خړوبيږي ۔ زمونږ وطن اوچ کړس پروت دے او کۀ څۀ نه څۀ اوبۀ په استعمال کښې دي نو دا د هغوي د ضرورت نه سېوا دي يا بيا جهان ته ښائي چې مونږ زياتے نۀ کوو ۔ د اوبو نه چې د بجلۍ په نوم کومه توانائي جوړيږي د هغې صورت حال څۀ دے د هغې نه خو ټول جهان خبر دے او په دغه بجلۍ کښې چې مونږ ئې پېدا کوو په استعمال کښې ئې مونږ څومره بااختياره يو ۔ عجيبه خبره دا ده چې دغه بريښنا چې په ډېر کم قيمت سره دلته پېدا کيږي يا خو دلته د سره شته نه او کۀ څۀ لږه ډېره شته هم نو د هغې قيمت ډېر او ګران دے۔ ګل به کله کله دغه مجلس کوۀ او د حجرې خلق به ورته غلي ناست وو۔ دۀ به وئيل زما او زما د ملګرو جرم صرف دغه دے يعنې ساده مطلب ئې دا دے چې زما په جېب کښې د لسو روپو کوم نوټ دے نو دے خو زما ولې د خرڅ حق ئې زۀ نۀ لرم او کۀ زۀ په دې خبره احتجاج کوم نو بيا کافر هم يم ، غدار هم ، ګناهګار هم او سزا وار هم ۔ دۀ وئيل چې کۀ مونږ په خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

معدنیاتو او اوبو اختیار ولرو نو لري نه ده چې مونږ خوراکي مواد نورو ګاونډي هېوادونو ته ورکوو . په دې وطن کښې مونږ سره ډېر ظلم روان دے ، دلته ډېر د جبر نظام دے او کله هم چې مونږ د دغه نظام د جبر او ظلم خلاف اواز اوچتوو نو خلق به راځي مونږ به ګرفتاروي، وهي به مو ، تشدد به راباندې کوي او زوري به مو خو دا خبره هم ډېره واضحه ده چې مونږ او زمونږ مشرانو هر کله ډېرې قربانۍ ورکړي او ورکوي ئې مونږ ویرېدونکي نۀ یو چې په دې دهمکو دړکو به مونږ خلق د خپل مرام نه لرې باسي . ګل په یوه بله موقع وئیل چې زمونږ د غرونو او ځنګلونو بې حسابه دولت هم زمونږ د قدرت نه بهر دے او مونږ ئې د خپل قام په خدمت کښې نۀ شو راوستے . زمونږ ماشومان د بستې په ځاے د پالش بکسه په غاړه ګرځوي او په هوټلونو او مستري خانو کښې په جبري خدمت مجبور دي چې هلته ئې هره نمونه استحصال کیږي . ګل سکندر ماما ته ووئیل چې تاسو چې دا کوم تمباکو په چیلم کښې استمالوئ دا هم زمونږ د خپل وطن پېداوار دے خو دلته معامله داسې ده چې په ټول ملك باندې یو استعماري قوت پنجې خښې کړي دي او داسې ناورین ئې جوړ کړے دے چې اسرائیل به ئې په فلسطینیانو هم نۀ کوي . ګل به اکثر دا خبره ډېره په افسوس کوله چې زمونږ بچې په خپله مورنۍ ژبه کښې تعلیم هم نۀ شي حاصلولې . پښتو کښې یو بل سره خبرې خو کوو ولې نۀ ئې لوستے شو نۀ ئې لیکلے شو او هغه د خوشحال بابا خبره چې :

په یوه ژبه وئیل سره پښتو کړو
ولې هېڅ نۀ شو له یو بل خبردار

په دې لړ کښې د ټول جهان د زده کړې او تحصیل علم قیصه نوره ده . دلته خو خلق زمونږ د وطن خپل نوم هم نۀ مني او نۀ ئې راکوي . د ظلم انتها خو دا ده چې وطن زمونږ دے او نوم ورته د نورو په خوښه اخلو . ګل

(c) ketabton.com: The Digital Library

به د ډېر جوش نه په سر دواړه لاسونه راښکل او په ډېر پُرامېد انداز کښې به ئې وئیل چې هغه ورځ لرې نهٔ ده چې د تیارو سینه وشلیږي او دلته رڼا راشي خو دا کار به لوے همت او یو لوے بغاوت غواړي۔

ګل به د خپلې ګرفتارۍ په حقله ډېرې کمې خبرې کولې او کهٔ چا به ترې پښتنه وکړه نو په ځاے د دې چې خپل فریاد وکړي د وطن خبرې به ئې شروع کړې۔ یو ځل ئې خپلو خاص ملګریو ته وئیل چې کله زهٔ نامعلومه خلقو ګرفتار کړم نو ما ته دا پته هغه وخت ولګېده چې زما په سر مخبري چا کړې ده خو په هر قام کښې د میر صادق او میر جعفر رنګې خلق وي ۔ دهٔ زیاته کړه چې زهٔ ئې کله بوتلم نو په یوه وړه شان کوټه کښې ئې بند کړم ۔ دوه ورځې ئې راله هېڅ نهٔ راکول ۔ بیا ئې یو حوالات ته راوستم ۔ دلته د لوږې نه ډېر په عذاب شوم او تندې هم په مخه اخستے وم ۔ په وجود کښې مې یو پوټے زور هم نهٔ وهٔ ۔ د حوالات دروازه چې راپسې ځنګه بنده شوه او ما ګېر چاپېر وکتل نو لس دولس ځایه په چت پورې د مچو ګبینونه نښتي وو۔ یو وخت پوهه نهٔ وم چې څهٔ وخت به وهٔ خو بې اختیاره مې د خلې نه ووتل چې د خداے ظالمانو لږې اوبهٔ خو راکړئ۔ اول خو ئې راله جواب نهٔ راکوهٔ خو چې ډېر مې تنګ کړل نو سنتري لاړو او تاڼه دار ته ئې اوئیل او واپس هم دغسې راغلو ۔ لږ ساعت پس تاڼه دار په جام کښې څهٔ راروان کړي وو زما زړهٔ ډېر ښهٔ شهٔ خو چې ما له ئې جنګله کښې راکړهٔ او ورته مې وکتل نو داسې بدبوي ترې راغله چې زړ مې ښکته ګوزار کړهٔ ۔ د اوبو په ځاے ئې راله متیازې راوړې ۔ زهٔ ورته په کنځلو سر شوم او چې څهٔ په خلهٔ راتلل هغه مې ورته وئیل ۔ زما په شور د تاڼې نوره عمله هم راغله ، ټولو راپورې داسې خندل لکه چې زهٔ لېونے یم۔ دغه شپه راباندې ډېره سخته تېره شوه او چې سحر شهٔ نو یو لوے افسر راغے نېغ دفتر ته لاړهٔ هلته چې تاڼه دار سره په خبرو شهٔ او څهٔ وخت چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې په ما نظر پربوته ، تانه دار ته ئې څهٔ وئيل خو زهٔ په دومره اندازه پوهه شوم چې زما په حقله ئې ورته څهٔ وئيل خو دا پته ونهٔ لګېده چې څهٔ ئې ورته وئيل. د افسر د تلو نه پس يو سپاهي راله لړه ډوډۍ او مالګه راوړه او ما په بسم الله وخوړه. اوبهٔ ئې راله هم راوړې ،هغه مې هم وڅښلې او په وجود کښې مې لږه ساه راغله چې په زمکه کښيناستم نو خوب راله راغلو او خپل لاس مې سر ته کښېبود ، پرکاله شوم او بيا د خوب په جزيرو کښې ورګډ شوم چې تر ډېره وخته پکښې وګرځېدم. يو سپاهي په لته باندې راپاڅولم او بلې تانې ته ئې راوان کړم. هلته د حوالات حال د دې تانې نه هم بد تر وهٔ. ګندګي ، بد بويي او بد اخلاقي د تانې په ټول ماحول قبضه کړې وه او انسانيت پکښې تر لرې لرې نهٔ ښکارېدهٔ. دلته زهٔ د تفتيش په غرض راوستے شوے وم خو ما په خلهٔ د چپ مهر وهلے وهٔ کهٔ دوي به رانه هر څهٔ تپوس کوهٔ خو جواب مې نهٔ ورکوهٔ. څهٔ زما خپل سوچ وهٔ او څهٔ زما د سياسي تربيت وجه وه چې ويرېدمه نه او ښهٔ نېغ نېغ به مې ورته کاتهٔ او خاموش به وم البته دلته زما د وهلو سلسله شروع شوه او هاغه بدترين تشدد راباندې وشهٔ چې زما ژبه ئې د اظهار توان نهٔ لري. البته زهٔ په دې نتيجه ورسېدم چې دوي زما په حقله پوره معلومات لري زما د سياسي مسلك ،زما د سوچ او ډلې نه پوره خبر دي. يوه ورځ مې يو افسر ته د تفتيش په دوران کښې اوئيل چې زما په حقله پوليس ټول معلومات لري نو زما نه د تپوسونو کولو څهٔ مطلب دے ؟ خو چې څهٔ مو خوښه وي کوئ راسره . د هغوي مطلب دا وهٔ چې زهٔ د خپلو مشرانو نومونه واخلم د دې د پاره به ئې ماله لالچ هم راکړهٔ ، ترغيب هم او دوړه دباو هم . د دې ځاے نه زهٔ به يو بل جېل ته يوړے شوم هلته کښې څو ورځې وم خو په داسې حال کښې چې خداے دې ترې نه څوك هم نهٔ خبروي. بيا نهٔ يم خبر چې په کومه طريقه ئې زهٔ په پټو کښې غورځولے وم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو چې په هوش کښې راغلم نو په کټ کښې پروت وم او څو تنو په اوږو راخستے کور ته راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم ټوك

نن چې د ماسخوتن نمونځ وشهٔ نو ګل بیا حجرې ته راوتهٔ. مشران ناست وو او د بحث موضوع ګل او د هغهٔ ګرفتاري ، د هغهٔ نظریات او د هغوي تګ لاره وه. د سلام اچولو نه پس ګل په یو خالي کټ کښې کښېناستهٔ. عبدالحلیم چې د ګل همځولے وهٔ د ګل نه د هغه نورو ملګرو په حقله پښتنه وکړه چې هم دهٔ سره یو ځاے ګرفتار شوي وو. دهٔ ورته اوئیل چې زهٔ خو ترې نهٔ یم خبر خو اندازه داسې ده کوم سلوك چې ماسره شوے دے دغه حال به د هغوي هم وي. د حجرې مجلس شروع وهٔ چې د ګل مازغو ته داود خان راغلو ، پوښتنه ئې وکړه چې هغه نهٔ ښکاري ؟ عبدالجبل ورته اوئیل ورك ئې کړه مړه هغه څهٔ خداے وهلے دے. په کور کښې ئې جنګ جګړې شروع دي په بده ورځ دے هډو سر تندے ئې نهٔ لګي. ارشاد خان وئیل چې هغه د حکومت د پاره جاسوسي کوي او بې ګناه خلق زوروي. ګل د هغهٔ د خبرې مرسته وکړه خو په دې حقله ئې خپله رائې څرګنده نهٔ کړه او غلے پاتې شهٔ.

د ګل د ګرفتارۍ به داسې څلور څلورنیمې میاشتې شوې وې چې یوه شپه پرې درد راغلو او ډېر ئې په تکلیف کښې کړهٔ. د شپې ناوخته ئې د ګاونډي په مدد ورله د کلي ډاکټر راوستهٔ ، هغهٔ ئې معائنه وکړه. انجکشن ئې ورته ولګوهٔ ولې نور په پته پوهه نهٔ شو خو ورته ئې وئیل چې دې ستنې سره به د دهٔ ارام راشي خو سحر ئې د وخته هسپتال ته ورسوئ چې ټسټونه ئې وشي او د مرض صحي حال ئې معلوم شي. دوي هم دغسې وکړل. هسپتال کښې ورته د الټراساونډ نه معلومه شوه چې د ګل دواړه ګردې زیانمنې دي. دهٔ ته به په پختورګو کښې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېره وخته درد کېدهٔ خو دهٔ کله هم دغه درد په ځان نهٔ وهٔ حاوي کړے ـ دا درد به دهٔ ته د ګرفتارۍ په دوران کښې د تشدد نه پس محسوسېدهٔ خو اوس دغه درد دې ځاے ته ورسېدهٔ چې په کټ ئې پرې ابستهٔ ـ ډاکټر خو د ګل په مخکښې د څهٔ خدشې اظهار ونهٔ کړهٔ خو احمدخان ته ئې ځان له وئيل چې د ګل پختورګي ببخي ناکاره شوي دي اوس د علاج له کوره وتي دي ، ډائلاسېس باندې به اچول پکار وي خو څه چې تر کومه ګوذاره کېده نو دارو دې خوري ـ

ګل ته هم د خپل ځان او صحت اندازه وه ځکه چې ورځ تر ورځ به کمزورے کېدهٔ ـ يوه ورځ ئې ګلالۍ ته اوئيل چې زما صحت ما ته ډېر ښهٔ نهٔ ښکاري خو د جوړېدو طمع مې قطع نهٔ ده ـ مرګ شته خلاصې ترې نشته خو کهٔ خداے مهٔ کړه زهٔ ښکته پورته شوم نو تهٔ پښتنه ښځه ئې او پښتنې عمر له د مېړهٔ په پت کښې ناستې وي ما ته دا اندازه لګي چې تا به هم خداے جوړه کړي ـ خداے دې په خېر جوړه کړه خو کهٔ هلك دې وشهٔ نو نوم ورله سالار کېده او کهٔ جينۍ وه نو په خپله خوښه ورله نوم کېده او داسې خسمانه ئې وکړه چې د دنيا خلق حېران شي ـ زما په تا يقين دے خو دا خبرې مې هسې زړهٔ له راغلې، زما له خوا درته اجازت دے چې ځان له د ژوند ملګرے په خپله خوښ کړه ځکه چې ژوند ګران دے ، داسې به تېر نهٔ شي ـ ګلالۍ خبرې خو په غور واورېدې خو داسې بې واره ئې د سترګو نه اوښکې رارواني شوې لکه د پشکال د باران شېبې ـ هغې ګل ته اوئيل ما ته داسې خبرې مهٔ کوه ، زما زړهٔ پرېوځي ـ خو ګل ورته وئيل چې څهٔ حقيقت وي پکار ده چې بنده ئې تسليم کړي ـ

هغه ورځ هم راغله چې په ګلالۍ د ګونډې اواز وشهٔ ـ د ګل مور بوره شوه او ګل د خاورو ځادر واغوستهٔ ـ د ګلالۍ نه د عمر د پاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

خندا او خوشحالۍ مخ واړوهٔ. د ګل مور په مرګ ویرژړلې بلا یو ځل بیا په سپېرهٔ سپېره ووهله. د ګل خوبندي خو په ژوندني مړې وې.

ګل د خوشحالۍ یوائېنۍ اسره پاتې وه چې د ټول غم لړلي ټبر سترګې وې ورته. په کومه ورځ چې د ګل په کور کښې د ګل د نخښې د پېدا کېدو نعره وشوه نو دغه ورځ د خوشحالۍ هم وه او د غم هم. خوشحالي دا وه چې د ګل زوے پېدا شو خو ګل نهٔ وهٔ. د ګلالۍ غېږه ډکه شوه خو سر ئې هم هاغسې سرتور وهٔ. د دنیا نظام روان وهٔ. د غم زور کمېږي خو څهٔ غمونه داسې وي چې د هېرېدو نهٔ وي. د ګل مرګ هم داسې وهٔ خو د هغهٔ سالار چې لوېدهٔ نو د پلار د جدایۍ په دروند غم ئې ورو ورو ګردونه پرېوتل. سالار سکول ته د تلو جوګه شهٔ او هغه ورځ هم راغله چې سالار په سکول کښېنولے شهٔ. د ګلالۍ مور به سحر بوتلو او غرمه به ئې راوستهٔ. د ګلالۍ خپل کور سره یو وړوکے غوندې کوارټر وهٔ هغه ئې د بره وطن افغانانو له په کرایه ورکړهٔ. دغه کور کښې دوه هلکان او دوه جینکۍ وې هغوي به هم سکول ته تلل چې د سالار د سکول او د لارې ملګري شول. په دغه دوه وړو کښې یو ماشوم د دغه ښځې مېړنې زوے وهٔ چې نوم ئې ساحل وهٔ او د مور سلوك ورسره ښهٔ نهٔ وهٔ ځکه چې مور مېړه شې نو پلار پلندر شي. ساحل د دغه کور د نورو وړو په نسبت زیات شریف هم او ښائسته هم وهٔ. سالار سره به ئې طبع ډېره لګېده ، سکول کښې به هم یو ځاے وو او د سکول نه پس به ئې هم دوي کره لوبې کولې. د ساحل ژوند د مېرې مور د سپورې لاندې سم نهٔ تېرېدهٔ. دا خبره به ګلالۍ هم محسوسوله خو په پردي کور کښې ئې کار نهٔ لرهٔ البته د سالار سره سره به ئې د ساحل د خوراك څښاك هم خیال ساتهٔ خو چرته خپل کور او چرته د بل کور. مېره به په دې هم خوشحاله نهٔ وه چې د ساحل دې څوك خیال ساتي. ګلالۍ په ساحل او سالار کښې فرق نهٔ کوهٔ دواړو ته به ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو شان کتل. د دواړو جامه پېزار ، خرچ خوراك ، کتاب کاپي ، سکول او بازار عن دا چې هغې ساحل هم خپل زوے گڼهٔ. بل خوا د ساحل د مېرې مور خیال دا وهٔ چې دوي ساحل مستوي او سبا به راته په سر خېژي. په اصل کښې د ساحل ژوند ډېر مشکل وهٔ ، د هغهٔ قصور دا وهٔ چې د هغهٔ خپله مور مړه شوې وه. سالار سره د ملگري کېدو نه اګاهو د هغهٔ ژوند ډېر ګران وهٔ او بې انتها کړاو سره مخامخ وهٔ. یوه محرومي نهٔ وه چې هغهٔ ئې د لړزان سره نهٔ وهٔ مخامخ کړے خو خدا ے مهربانه بادشاه دے ، د چا نه چې څهٔ اخلي نو څهٔ ورکوي هم او ساحل ته ئې د سالار په شکل کښې ورور او د ګلالۍ په شکل کښې مور ورکړې وه.

یوه ورځ پس د ساحل مېره مور دوي کره راغله او جواب ئې ورکړو چې مونږ به درې ورځې پس کلي ورو او بره وطن ته واپس ځو. د سالار نیا ترې تپوس وکړو چې د کلي ورو وجه څهٔ ده ؟ خېر خو دے کنه ؟ هغې ورته وئیل چې په کلي کښې مې خاوند باغونه اخستي دي ، د هغې د سنبالښت د پاره زمونږ موجودګي هلته ضروري ده. په اصل کښې هغوي د دوي په کلي ورو حېران نهٔ وو خو د ساحل ورسره غم وهٔ. دلته خو به ئې دوي څهٔ نه څهٔ خیال ساتلو خو خدا ے خبر چې هلته به ئې څهٔ حال وي.

په هغه ماښام چې ساحل دې کلي یوړه، سالار ډېر خفه وهٔ او په دغه شپه ئې ډوډۍ هم ونهٔ خوړه او اودهٔ شهٔ. سحر ګلالۍ ځان ته رانزدې کړهٔ او تپوس ئې ترې وکړهٔ چې په ساحل پسې خفه ئې ؟ سالار ورته په خلهٔ څهٔ ونهٔ وئیل خو د سترګو نه ئې برغې برغې اوښکې راتوې شوې چې مور ئې هم زړهٔ ټینګ نهٔ کړے شه. مور او زوي یو شان وژړل. ساحل هغوي سره ډېر اموخته شوے وهٔ او دوي هم هغه کله پردے نهٔ وهٔ ګڼلے.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم ټوك

هغه وخت ټول حیران شو چې کله سالار سحر جومات ته لاړ نو ځئ ګوري چې ساحل د جومات په ګوټ کښې غلے ناست دے او سیپاره ئې مخې ته ایښې ده . د سالار چې څنګه ساحل په نظر راغلو نو واپس ئې کور ته رامنډه کړه او په یوه چغه ئې د کوځې نه مور ته نعرې کړې. مورې! ---- مورې! ---- وه مورې! ساحل خو په جومات کښې دے ، هغه خو نه دے تلے . مور ئې کوځې طرف ته په دو راى روانه شوه . ځئ ګوري چې په دې کښې ساحل په کوځه رادننه شئ او ګلالۍ داسې خپل ځان ته راجُخت کړ تا به نهٔ وئیل چې دا پردے زوے دے . بې واره بې واره ئې په مخ او سر ښکل کړ . سالار ترې نه داسې جُخت لاسونه چاپیر کړل لکه چې ډیره زمانه پس دوه ورك شوي وروڼه یو ځاے شوي وي.

د سالار نیا هم ډیر خوشحاله شوه خو لږ ساعت پس ئې نږور ته اوئیل کهٔ په دهٔ پسې پلار راشي نو دا خبره به ضرور کوي چې دا مونږ پاتې کړے دے نو دغه وخت به هغهٔ له څهٔ جواب ورکوو. ساحل ورته وئیل ادي غم مهٔ کوه زهٔ به ورته وایم چې زهٔ په خپله پاتې شوے یم . زهٔ هغوي سره نهٔ ځم. زما دا کور دے ، سالار زما ورور دے ، زهٔ هلته نهٔ ځم.

د سکول په دوران کښې چې به کله هم د پلارانو ذکر راغلو نو ساحل او سالار به دواړه د یو شان کیفیت نه تېرېدل خو دواړو په ژوند کښې ډېرې تاودې سړې لیدلے وې نو د عمرونو په لحاظ خو دواړه واړهٔ وو ولې د حوصلې په حساب د غر برابر وو . عجیبه خبره خو داوه چې د ساحل مور پلار هډو دهٔ پسې په شا ونهٔ کتل ، هډو تپوس ئې ونهٔ کړهٔ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ نه وروستو څوك پاتې دي کنه ؟ خو چې تلي دي نو ساحل ئې هېر کړے دے او داسې ئې هېر کړے لکه چې دے هډو وهٔ نه.

وخت روان وهٔ. ساحل او سالار د ځوانۍ په درشل قدمونه کېښودل. سالار په دیارلسم جماعت کښې او ساحل په دولسم جماعت کښې سبقونه وئيل. دواړه ډېر همتناك هم وو د سبق وئيلو سره سره به ئې د پټي په کار کښې هم دلچسپي اخسته. هر څو کهٔ مور به منع کول خو هغه به ئې قائله کړه او د هغې ويره يا خدشات به ئې رفع کړل. دې سره سره به دواړه کمپيوټر او انګلش لېنګوېج سنټر ته هم تلل. په خپلو همځولو کښې ډېر په ښو نومونو يادېدل او نورو خلقو به هم خپلو بچو ته د مثال په توګه وړاندې کول. د جومات په خدمت کښې به هم د هر چا نه وړاندې وو. نمونځ له به په باقاعدګۍ سره تلل او د قران پاك تلاوت به ئې هم کوو.

په لېنګوېج سنټر کښې د ساحل يو ملګرے وه، مشال نوم ئې وهٔ. دوي دواړه چې د لينګوېج سنټر نه فارغ شو نو دواړو ځان له په ارباب روډ کښې يو سنټر جوړ کړهٔ. د سنټر کار ښهٔ روان شو او ډېرو هلکانو او جينکو پکښې داخلې واخستې. او معقوله امدني به ئې لاس ته راتله. ساحل به خپله ټوله امدني مور له ورکوله او د کور لګښت په ښهٔ توګه سر ته روان وهٔ او د ژوند ګړۍ ئې په ښهٔ ډول تېرېدې.

يوه ورځ چې سالار د کور زوړ سامان لټوهٔ نو په کاغذونو کښې ئې د پلار هغه خط هم راوتهٔ چې د مرګ نه وړاندې ئې د وصيت په طور ليکلے وهٔ. په خط کښې ئې ليکلي وو چې بچے تهٔ دا فکر ونهٔ کړے چې ستا پلار مړ دے ، نه ستا پلار ژوندے دے او تا سره دے. هېڅ غم مهٔ کوه او همت کوه ځکه چې ځوانان په همت او محنت ښهٔ ښکاري. ستا د پاره پښتون قام او پښتونخوا خاوره هر څهٔ هر څهٔ دي. په دې باندې به تهٔ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل پلار او د مور مینه ماتوې. ته به په خپله هم یو پتنګ ئې چې د خپل وطن د پاره به اور ته دانګې او ستا ملګري به هم پتنګان وي. ته به د پښتون قام شمله اوچته ساتې ، ستا د ژوند قصه به د افغان وطن د ننګ او عزت خیال ساتل وي. تا ته به همېشه د خپلو اتلانو مثالونه مثالونه وي. او ته به د دغه مشالونو بل ساتلو د پاره خپله وینه ورکوې او دا به بل ساتې. کله چې ته په داسې حالاتو کښې تنګ شې ، بې وسه شې او د هر طرف نه دربندې مزکه تنګه شي او تورې تیارې شي نو بیا به هم ته د خپل مرام نه مخ نه اړوې. دا زما وصیت هم وګڼه او ارمان هم.

سالار چې څنګه خط ولوستهٔ نو یو ساعت ئې په لاس کښې نیولے وهٔ او حېران حېران ئې ورته کتل او په ډېر ډونګي سوچ کښې لاړ خو د مور په اواز د سوچونو د سمندر نه راوتهٔ ، خط ئې په جېب کښې واچوهٔ او په پاخېدو پاخېدو کښې ئې ځان سره عزم وکړهٔ او خپل پلار ته مخاطب شهٔ چې بابا زهٔ به ستا هر یو ارمان پوره کوم او د خپل وطن د پاره به د هېڅ قسمه قربانۍ نه مخ نهٔ اړوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم ټوك

ګلالۍ له پلار يو ګوتمه ورکړې وه چې هغه ئې د لاس نه ووېسته او ساحل ته ئې ورکړه چې بچے دا زما له طرفه ستا د پاره نخښه ده او چې کله هم زۀ درسره نۀ يم نو دا به زما ياد درکوي. ساحل ورته ووئيل چې خدا ے دې نۀ کړي مورې چې تۀ او زۀ به سره بيل شو او ګوتمه ئې د مور نه واخسته ، په ډکو سترګو ئې شونډو له يوړه ، ښکل ئې کړه او بيا ئې مور ته واپس کړه چې دا زما ده خو تۀ ئې ځان سره کېږده ، چې کله مې درنه وغوښته نو را به ئې کړې.

ساحل او سالار دواړه کور کښې ناست وو، قهوه ئې څښله او په خبرو کښې مشغول وو. په خبرو خبرو کښې ورته ساحل وئيل چې سالاره زما خيال دے چې زۀ د UK د پاره اپلائی وکړم ستاسو څنګه خوښه ده. کۀ سمے ئې وخوړ نو سبق به هم ووايم او دلته به تا سو له څۀ ښۀ ژوند هم پيدا کړم. د ګلالۍ خو زړۀ نۀ وۀ خو سالار په دې خبره رضا وۀ او مور ئې هم په دې پوهه کړه چې ساحل کومه خبره کوي ، ډېره بده نۀ ده ځکه چې دې سره به د هغۀ ژوند هم جوړ شي او تۀ ئې مور ئې نو تا به هم نۀ هېروي. ساحل کوشش شروع کړۀ او خپل درخواست ئې د لندن په ايمبېسۍ کښې جمع کړۀ او د خپل پوهنتون او لېنګوېج سنټر کار ئې هم جاري ساتۀ. ساحل ډېر ساهو سړے وۀ داسې هم د انګلېنډ په طمع نۀ وۀ چې ګنې ما درخواست ورکړے نۀ دےاو بس منظور شوے نۀ دے. دغه هوښتيارتيا د هغۀ د لوے والي غټ ثبوت وۀ.

مياشت نيمه پس د ايمبېسۍ نه کال راغلو چې ساحل دې د انټرويو د پاره حاضر شي او چې د انټرويو نه واپس راغلو نو ډېر مطمئن

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهٔ خو بې طمعې هم نهٔ وهٔ ـ ځکه چې د هغهٔ په انټرويو کښې د سوالونو جوابونه هغهٔ دومره په ډاډه زړهٔ ورکړل چې سوال کوونکې ئې حېران کړل ـ ساحل چې څهٔ وخت دې سوال چې دا يو جمهوري ملك دے په کوم کښې چې تاسو اوسئ په جواب کښې وئيل چې نه زهٔ دے ملك ته جمهوري ملك نهٔ شم وئيلے ځکه چې دلته پنځهٔ لوے قومونه اوسيږي پښتون، بلوچ، سندے، سرائيکے او پنجابے او داسې ځينې واړهٔ خو په خپلو وطنونو يو هم اختيار نهٔ لري او د مضبوط مرکز په نوم پنجاب يو استعماري قوت دے ، د هر يو استحصال کېږي نو په ظاهره کهٔ دلته جمهوري حکومت وي خو په شا ئې نور قوتونه ولاړ وي او د قام او د هغوي د وطن وسائل لوټلے شي ـ دغسې چې ساحل ډېر په تفصيل د خپل وطن د وسائلو ، معدنياتو ، دولتونو ، خوش بختو او بد بختو ذکر وکړهٔ نو د هغوي توجه ئې ځان پله راوګرځوله او انټرويو ته ناستو کسانو يو بل ته وکاتهٔ ـ

ساحل هم هاغه شان په خپل کار کښې بوخت وهٔ لکه چې وړاندې وهٔ خو طمع ئې نهٔ وه قطع شوې او هم هغه وشو ، وروسته د کونسل ګرئ نه اطلاع وشوه چې هغه دې خپل پاسپورټ او نور ضروري کاغذونه دوي سره جمع کړي ـ دهٔ داسې وګڼل چې دا د کار کېدو ابتدا ده او کهٔ نصيب ئې شوے وي نو ډېر زر به په خپل دغه مقصد کښې کامياب شي ـ هغه ډاډه ځکه وهٔ چې د هغهٔ حوصلې هغهٔ له زړهٔ لوے کړے وهٔ او هغهٔ به اکثر وئيل چې داسې هم کېدے شي چې سړے به د يو کار اراده په ايمانداۍ وکړي او هغه به نهٔ کېږي ـ

د ساحل د تلو ورځ راغله خو د ګلالۍ د زړهٔ نه يو خدائے خبر وهٔ ـ اوښکې وې چې نهٔ ودرېدې او ساحل ئې په دې وئيلو مجبور کړو چې کهٔ مورې ته هم دغه رنګه خفه ئې نو زهٔ دغه هر څهٔ کېنسل کړم , خو هغې ورته وئيل چې زويه زهٔ خو ستا په خوشحالۍ خوشحاله يم ، خفه به ولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یم خو د بیلتون غم ژاړم. ما خو کله هم دا سوچ نهٔ دے کړے چې ګنې تهٔ زما څوے نهٔ ئې او نهٔ مې په تا او سالار کښې فرق کړے دے چې تهٔ په تلو خوشحاله ئې نو زهٔ نهٔ خفه کیږم خو خدائے خبر چې ولې زما زړهٔ ویریږی. ساحل او سالار دواړو ورله ډېره تسلي ورکړهٔ.

ساحل د رسېدو سره اول ټیلي فون وکړهٔ چې سالار هېلو وکړل نو په دوېمه خبره ورته ساحل وکړه چې مور له ورکړه او مور ئې کهٔ هر څو زړهٔ کلك کړے وهٔ خو اخر مور وه نو د سلام اغستو نه مخکښې غریو ونیوه او په ژړا ژړا کښې ئې ورته فقط دومره اوئیل چې زویه! هېره دې نهٔ شم ګنې زړهٔ به مې وچوي او ساحل ورته وئیل مور دا به وخت ثابته کړي چې زهٔ ستا او د سالار د پاره څهٔ کوم. په ځان به هره سخته یوسم خو تاسو به رانه هېر نهٔ شئ چې د مور اوښکو ئې د تم کېدو لاره نهٔ نیوه نو فون ترې نه سالار واخستهٔ ورته ئې وئیل تهٔ اوس مسافر ئې پکار ده چې تا له ډاډ درکړي ، دعا درته وکړي نو دا درته ژاړي. زړهٔ ښکته پورته کوه مه زهٔ د دې ډېر خیال ساتم خپله برخه هم او ستا برخه هم البته ستا مینه نهٔ شم ورکولې ځکه چې دغه ستا او د مور معامله ده نو دې کښې به درته دروغژن شم او خړت خړت په خندا شهٔ. بیا ورته ساحل د خپل رسېدو حال، هلته د پاتې کېدو حالات او د پوهنتون ژوند او د نویو ملګریو حال بیان کړهٔ. ډېر ساعت ئې خبرې وکړې او دوي مور او زوي په دعاګانو ساحل وستائیهٔ او خدائے په امانې ئې وکړه.

درې کاله د سترګو په رپ کښې تېر شو. په دې درې کاله کښې به ساحل د سبق وئیلو سره سره څهٔ لږ ډېر کار هم کوهٔ چې د خپل سبق خرچ به ئې هم پوره کوهٔ او کور ته به ئې هم پیسې رالېږلې خو اوس چې د سبق نه فارغ شهٔ نو مستقل کار ئې هم پیدا کړهٔ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سالار چې د معقولې امدنۍ لاره هواره شوه نو د ساحل په صلاح ئې د ,,افغان خبریتا ګوند ‹افغان اویرنس مومنټ›، په نامه یوه ډله جوړه کړه او ډېر ځوانان ئې پیدا کړهٔ چې دغه کار په مخ بوځي۔ ګوند یا تنظیم به ورځ تر ورځه ترقي کوله۔ سالار پوره وخت ورکړے وهٔ او په دې لړ کښې ئې مور هم مدد کوهٔ۔ د تنظیم د لارې اولس په دې خبره پوهه شهٔ چې په دې وطن کښې مونږ غلامۍ زندګي تېروو او دلته د اوسېدو د پاره یوه سمه دمه معاهده پکار ده چې په کښې سیالي هم وي ، سرلوړي او ازادي هم۔ د دې تنظیم برکت وهٔ چې په ډېره لږه موده کښې ټول اولس د خپلو ستونځو، کړمو او بد بختیو نه خبر شهٔ۔

اوس وخت وهٔ چې اولس د یو لوے انقلاب د پاره تیار شهٔ او د ساحل په یوه چغه درست وطن د هر قسم قربانۍ د پاره تیار وهٔ۔ په دې حقله په سالار باندې وخت په وخت سخت حالات هم راغلي وو خو هغه د خپل پلار په شان او د هغهٔ د وصیت مطابق ډېر په عزم او حوصله مخ په وړاندې روان وهٔ۔ نهٔ ویرېدهٔ او نهٔ ستړے کېدهٔ۔ هغهٔ به هم ډېر په سوچ قدم کېښودهٔ او د هرې معاملې صلاح به ئې ساحل سره په نېټ کوله۔ هغوي د خپل تنظیم یو وېب سائټ هم جوړ کړے وهٔ او په دغه لړ کښې د ټولې دنیا پښتون افغان ځوان کُول ته هغوي خپل پېغام رسولے وهٔ۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم ټوك

د يوې اوږدې مسافرۍ نه پس ساحل يو ځل بيا د سالار او مور تر مينځه په خپل كور كښې ناست وۀ . د خپلې مسافرۍ او د دوي نه د جداۍ خبرې ئې كولې . او مور ئې په جامو كښې نۀ ځائيده، هغه نن ډيره خوشحاله وه . ولې به خوشحاله نۀ وه . هغې ساحل ته د زړۀ نه خپل زوے وئيلي وو او ساحل هم ډير په راستۍ د هغې د دغه مينې جواب وركړے وۀ .

يو سحر ساحل او سالار چې د نمانځۀ نه پس د جومات نه راوتل نو د چكر په غرض ئې د پټيو مخه ونيوله . په لاره سالار ساحل ته ووئيل چې سيمنار د پاره خو تيارے لرې كنه . دۀ ورته وئيل چې تيارے خو لرم خو پكار دا ده چې د وخته لاړ شو . دغه شان هغوي دواړه كور ته واپس راغلل ، د ناشتې نه پس روان شول . د رسيدو نه پس سالار ځينو ملګريو سره د ساحل پيژندګلو وكړه . په دې سيمنار كښې د مختلفو پارټيو ، او د ژوند د نور شعبو سره تړلو خلقو نمائندګي موجوده وه چې مذهبي او كيڼ لاسي ډلې هم پكښې وې او سيكولر او ترقي پسند جماعتونه هم پكښې وو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیمینار نمائندګانو ډېر په ازاد مټ د خپلو هدفونو او سیاسي مسلکونو اظهار وکړهٔ او هر چا د خپل نقطه نظر له لوري د خپل جماعت د عمل او کردار د خپلو رهبرانو د رهمنائۍ لوئۍ او بډائۍ بیانولې. د سیمینار ایجنډه په موجوده وخت کښې د نړي والې ورورولئ سره تګ په موضوع جوړه شوې وه خو اکثر ویناکونکیو خپلې ذاتي مسئلې رامخکښې کولې او اوږدهٔ اوږدهٔ تقریرونه به ئې کول. په اصل موضوع یا خو ډېر کسان پوهېدل نه یا د خفیه ایجنسو د "بوو" نه ویرېدل.

کله چې سالار ته د وینا دعوت ورکړے شهٔ نو هغهٔ اول ډېر په هنرمندۍ د خپل تنظیم تعارف وکړهٔ، بیا ئې د هغې په کارکردګۍ رڼا واچوله او بیا ئې په لږه موده کښې په اولس کښې د دغه تنظیم د پیاوړي کېدو په حقله حقائق بیان کړل. د هغې نه وروستو ئې د ایجنډې مطابق خپل خیالات څرګند کړل او په حاضرینو ئې واضحه کړه چې کله مونږ ځان د نړي والې ورورولئ په صف کښې د یو ساهو او رسا اولس په توګه نهٔ وي معارفي کړے تر هغې پورې به نړۍ مونږ ته په شکمن نظر ګوري. دهٔ زیاته کړه چې هر کله مونږ د خپل کور نه د انصاف ابتدا نهٔ وي کړے نو تر هغې مونږ په نړي وال کچ د خپل حېثیت تعین نهٔ شو کولې. منافقت به پرېږدو او حقیقت به په خپله هم تسلیموو او خپل ملګري به هم په دې مجبوروو چې غېر جمهوري طرز عمل پرېږدي او د یویشتمې صدۍ د غوښتنو مطابق خپل کردار واضحه کړي. د سالار وینا کښې یوه خبره هم داسې نهٔ وه چې یا خو واضحه نهٔ وه یا ئې پرې څوك پوهېدل نه او کهٔ چا پرې ځان نهٔ پوهوهٔ نو دغه به بیله خبره وه خو چې کله هغهٔ د افغانستان د قضیې په تاریخوار ترتیب رڼا واچوله نو د ډېرو "سپین روبو" تندي تراوهٔ شو. د ډېرو خلقو په خېټو کښې د ډالرو ګند ښکاره شهٔ. د دې نه علاوه هغهٔ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوم په تشریح او توضیح هم زبردسته رڼا واچوله او د پښتونخوا په تاریخي ، معاشي ، معاشرتي او تهذیبي اهمیت هم په زړهٔ پورې بحث وکړهٔ او کله چې ئې د پښتونخوا په تهذیب، تمدن او د دې ځایے د اولس په بې ارزۍ او نا سیالۍ خبرې کولې نو ډېرو کسانو په خپلو جذباتو قابو ونهٔ موندهٔ او د سترګو نه ئې اوښکې راپرېوتې.

سالار په حاضرینو غږ وکړهٔ چې په دې لړ کښې په یو لوے بغاوت ، یو ژوندے بغاوت ، یو کوټلے بغاوت ، یو تریتب شوے بغاوت ، یو نر بغاوت ، یو بېدار بغاوت ، یو جاندار بغاوت ، یو شاندار بغاوت او یو پښتون بغاوت پکار وي ، پکار ده چې ټول اولس په یوه خلهٔ ، یو اواز ، یو قدم سره دغه بغاوت ته هرکلے ووایي ، نهٔ یواځې هر کلے ووائی بلکې د خپلې برخې جدوجهد پکښې هم سره ګډ کړي. دې وېنا سره د لاسونو داسې پړکا شروع شوه چې اواز ئې د استعماري قوتونو خوبونه حرام کړل.

د دې نه پس چې کوم مقررین د وینا د پاره راغلهٔ نو د سالار به بیان شویو نکاتو ئې د رڼا اچولو کوشش وکړهٔ یا به ئې هغهٔ سره د اختلاف څهٔ قدرې بوڼدے کوشش وکړهٔ خو د ناستو خلقو له خوا به په رد عمل پوهه شو نو خبره به ئې تاو راتاو کړه.

په دې سیمینار کښې د سالار شرکت او وېنا ډېرې ګټې تر لاسه کړې. د تقریب د ختمېدو نه پس د سالار نه صحافیان چاپېره شول او رنګ رنګ سوالونه ئې ترې نه کول شروع کړل. هغهٔ به هر صحافي ته ډېر په استقامت جواب ورکوهٔ او هغوي به ئې مطمئین کول. د ئو صحافي د سوال (تاسو مزید په دې ملك کښې اوسېدل نهٔ غواړئ) په جواب کښې وئیل چې ما چې په سټېج څهٔ وئیل هغه دومره په تفصیل سره وو چې ستا د دې سوال کولو هډو ضروت نهٔ محسوسیږي ، بېرته هم کهٔ دغه وېډیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکتلے شي نو تاسو ته به د ټولو سوالونو جوابونه څرګند شي ځکه چې ما د خپلې نظرئې او سوچ پوره احاطه کوونکي وينا کړې ده.

د ډوډۍ او د مانځۀ د وقفې نه پس چې دوېم نشست شروع شۀ نو د وينا د پاره اول دعوت ساحل له ورکړے شۀ چې د ګوند سر خېل دے او د انګلېنډ نه خپلې هلې ځلې جاري ساتي. هغۀ چې څنګه خپله وينا د دې شعر نه پېل کړه چې:

زما ځان زما د خپل قـام امانت دے

شروع کړے مې له جبره بغاوت دے

نو بعضې بنياد ګر مشران پاڅېدل چې مونږ له د خبرو نمبر نۀ راکولے کيږي او متنازعه خلق به راپاڅولے شي ، دغسې يو بل کس هم را اوچت شۀ او يوه هنګامه ئې جوړه کړه هنګامه چې نعره بازۍ او دست درازۍ ته ورسېده نو سيمينار سبوتاژ شۀ او مجبوراً ئې پرېس کانفرنس وکړۀ او هغه ټول حالات ئې په ګُته کړل چې دغه سيمينار کومو خلقو په خپلو ناوړه ارادو وران کړۀ او ګړبړے ئې پکښې پېدا کړۀ. په سبا له اخبارونو دغه پرېس کانفرنس په جلي سرخيو کښې چاپ کړۀ چې فائده ټوله دغه ګوند (Moment)ته ورسېده او کومې خبرې چې په په سيمينار کښې محدودو خلقو اورېدې نو هغه ډېرې په نمايان طور هر چا ته اورسېدې چې اخر د افغان اولس د خبرتيا د ګوند په ګټه تمامې شوې او دوي ته د ځوان اولس لا ډېره توجه راوګرځېده.

له بلې خوا رجعت پسندو قوتونو هم د خپلو توپونو خلې د سالار ، ساحل او د دوي د ګوند په لور راوګرځولې او دوي ئې د سوشلسټ قوتونو اهلکار او بېيخي ګڼل خو دوي ډېر په استقامت د دغه مخالفتونه برداشت کړل او ډېر په تدبر ئې ورته جواب وئېل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم ټوك

ساحل چې د خپلو تنظيمي كارونو نه وزګار شۀ نو د مور په اجازت او د سالار په مشوره دوه درې ورځو د پاره د سېل په غرض د ابېټ اباد په لور دواړه وکوچېدل. په لاره ئې شپه په اټك كښې يو ملګري سره وكړه ځوك چې په انګلېنډ كښې دۀ سره يو ځاے پاتې كېدۀ نوم ئې كامل خان وۀ ، نسلاً پښتون وۀ خو ډېره موده په اټك كښې د اوسېدو له كبله ئې پښتو ژبه هېره وه. ساحل به په انګلېنډ كښې هغۀ ته خپل تاريخي حېثيت او اهميت په ګُته كوۀ او دا بۀ ئې ورته وئيل چې اټك او ميا والي د پښتونخوا وطن برخې دي نه چې د پنجاب او دغه علاقو ته زمونږ په جُبش كښې قابضه پښتونخوا وئيلې كيږي لكه څنګه چې شمالي پښتونخوا ، جنوبي پښتونخوا ، مينځنۍ پښتونخوا يا قبائيلي پښتونخوا او قابضه پښتونخوا. ساحل سالار ته د هغه ټولو مجلسونو او بحثونو ذكر وكړۀ چې په دغه لړ كښې به ئې كامل سره ذكر كوۀ. د كامل په رګونو كښې روانه وينه پُښتنته وينه وه. هغۀ كله هم د ساحل مخالفت په دې بنياد نۀ وۀ كړې چې ګڼې هغه له بدنيتۍ نه دا خبرې كوي بلكې د كله چې هغه په دې حقيقت پوهه شوے وۀ نو په سنجيده انداز كښې ئې دا فكر كوۀ چې دا وطن كوم چې پېرنګي د خپلو ناوړه عزائيمو د پاره په ټوټو وېشلے وۀ ، يو ځاے كړي ، خپل نوم پرې كېږدي او پښتو ئې د نصاب ، عدالت، روزګار او سركار ژبه وګرځي او د دې وطن په دولتونو د دې ځاے د اولس اختيار راولي او اولس له سياسي او معاشي ازادي وركړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساحل او سالار په لاره لاره ډېر مجلس وکړۀ او د سېل د تلو په وخت هم د خپل کاره نه بې فکره، بې غوره او بې طمعې نۀ وو . ساحل سالار ته وئيل چې تا کوم نظم ليکلے ، ما ته دې ذکر کړے وۀ خو بيا سم نۀ شو نو کۀ درته ياد وي چې راته ئې واوروې . سالار جېب ته لاس کړۀ او خپل ليکلے تازه نظم ئې ساحل ته واوروۀ . سالار چې نظم شروع کړۀ نو ساحل موټر د سړك په غاړه د يوې ګورې ونې د لاندې اودروۀ وئيل ئې ستا د نظم نه خوند اخلم نو بيا به ځو ....

سالار نظم شروع کړۀ :

وطـــن رابانـــدې ګـــران لکــــه د مــــور لکــــه د پــــلار
زۀ غواړم چې ئې خپل کړمه هم واك او هم اختيار

د غرونـــو د ســـيندونو نـــه ئـــې ســـل ځلـــه شـــم ځـــار
افسوس چې مې اولس نۀ کړۀ تر اوسه چا بېدار

اې خـــاورې پښـــتنې يـــم ملامتـــه بـــه تـــر دې
تـــر څـــو چـــې ازار نـــۀ کـــړم څـــوك چـــې تـــا ســـاتي ازار

پـــه تـــا بانـــدې فـــدا يمـــه پـــه تـــا بانـــدې ژونـــدے
هـــم ســـتا د پـــاره وبـــه کـــړم پـــه ځـــان بانـــدې ناتـــار

زۀ تا سره خوشحال يمه په ښنګ کښې په مسکن
بغېر ستا نه هېڅ نۀ يمه کۀ ډېر شمه هوښيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــــه میـنــــه کـښــــې کــــۀ ډېــــر شــــمه کــــولـے ریاضــــت
هم زۀ یم ستا د ننګ د لوے لښکر نامتو سالار

ساحل د نظم نه ډېر خوند واخستۀ او سالار له ئې ډېر داد ورکړۀ. دوي چې اټك ته اورسېدل نو کامل خان ئې انتظار کوۀ ځکه چې دوي د خپل راتګ نه هغه خبر کړې وۀ. کامل ورته نور مقامي ملګري هم راجمع کړي او دوي ته ئې ډېر د درناوي پروګرام جوړ کړے وۀ. اصل کښې ساحل او سالار د مسلسل سیاسي کار نه ډېر ستړي شوي وو نو د دمه کېدو د پاره ئې د سېل لاره ونیوله خو دلته هم د خپل وطن مینې دوي په قلاره پرې نۀ ښودل او په اټك کښې هم دوي دغه مجلس ته چې د دوي په درناوي کښې راغونډ شوے وۀ وینا وکړه او د خپل وطن په تاریخ ، کلتور او مېړني لرغونتوب ئې ورته خبرې وکړې. د دغه مجلس اثر دا وشۀ چې دغه ملګریو دوي ته دلته د بیا راتلو دعوت ورکړۀ او دوي هم هوډ وکړۀ چې د خپلو نورو کارونو نه وزګار شي نو دلته به خامخا راځي او تنظیمي کار به هم وکوي.
ننني مجلس هم د دوي د ځان او د ملګریو د پاره یوه نادره موقع ئې د ملګریو سوالونو ته جوابونه وئیل.

سوال : د اسلامي سلطنت په اړه ستاسو څۀ فکر دے؟
جواب : ملګرو! د اسلامي ریاست بنیادي تصور په اسلام کښې نشته لکه چې د نبی اخرزمان نه پس دغه تصور د قران یا حدیث نه نۀ دے ثابت، د اسلام ابتدایي وخت ته مونږ اسلامي ریاستي نظام وئیلې شو ځکه چې هغه وخت به ټولې فېصلې د وحي په صورت کښې کېدې خو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبي علیه السلام د وفات نه پس چې د وحي سلسله ختمه شوه نو دغه تصور هم ورسره ختم شۀ. د رياستي امورو د پاره د ادارو او د ادارو د سرمشر د انتخاب طريقه کار، رياستي امور چلول او د رعايه په مينځ کښې مضبوط تعلق براقرار ساتل، حرب، قضا او بيت المال يا خزانه په هر دور کښې جديد سياسي عمل دے چې په يو ځائے ودربدل ئې تاوان کېدلے شي. د علم حصول، جدت ته اپروچ لرل د ملکونو ترمينځه تجارتي، سياسي ، علمي او ادبي روابط قائمول ، خپل اولسي معيار جګول ، پسماندګي له مينځه وړل او ګاونډي هېوادونو سره ښۀ ګاونډيتوب جوړول د هر هېواد د خپل ضرورت مطابق سنجولے ، جوړولے او وده ورکولے شي چې په يو نظام کۀ هغۀ اسلامي وي ، کۀ سېکولر يا بل يو نظام وي په يو وخت په ټوله دنيا منل د عقل نه ماورا خبره ده ځکه چې د دنيا قامونه ورځ تر ورځه نوې نوې تجربې کوي په دې کښې کۀ څۀ خلق کښېني او په زړه شوخند وهي نو انجام به ئې يقيني طور سره تباهي وي. د دنيا په زړو مذهبونو کښې چې کله پورې ټېکداري سستم رائج وو نو معاشره په ځائے ولاړه وه خو کله هم چې رياست د مذهب د غلامۍ نه ځان ازاد کړے دے نو د ژوند په هر مېدان کښې ترقي راغلے ده او دغه سلسله لا ولاړه نۀ ده. په دې کښې چې کومه معاشره يا کوم خاص فکر لرونکي طبقه د دغه زړې دائرې نه نۀ ده راوتې نو اولسونه ئې ذهني بيماران، بنيادګر ، خوار او زار دي. اسلام کله هم د داسې رياست پېش بندي نۀ کوي چې پکښې انسانان د انسانانو غلامان وي، عقل او فکر شل وي او معاشره په ځائے ولاړه وي.

سوال: په عالمي او قامي ستونځو کښې د مېډيا څۀ رول پکار دے؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب: انفارمشن مېډيا په اصل کښې د صنعتي دور پېداوار دے چې الېکټرانك او پرنټ مېډيا پکښې دواړه شاملې دي. دوي په ابتدا کښې اولس ته تش خبرونه رسول خو بيا ئې د بحثونه او تجويزونو ورکول شروع کړل او داسې علم او عقيده ئې د يو بل نه جدا جدا دائرو کښې ودرول. د اظهار د پاره يوه ازاده لاره په وجود کښې راغله. په جديده دنيا کښې د انفارمشن سهولتونو زياتېدو سره ئې وده هم وکړه خو بعضې رجعتي معاشرو کښې مېډيا کمزورې، ناتوانه او په ځان بدګمانه ده چې اولسونه ئې د خپل معاش په پست ترينه پوړۍ په ځان پورې حېران دريان ولاړ دي او نورې دنيا ته په حسرت حسرت ګوري.

نېمګړے يو حسرت چې د حسرت چا پوره نۀ کړۀ
حسرت د زړۀ حسرت ته په حسرت حسرت کتل

مېډيا د اولسونو په ترقۍ کښې يو مهم رول لوبوي او د هغوي د علمي، اخلاقي، روحاني او معاشي ودې د پاره کار کوي. د بد اخلاقۍ، کرپشن، اقرباپرورۍ مخ نيوے کوي او په هر هاغه چا تنقيد کوي څوك چې په ناوړه عمليات کښې ککړ وي. په کومو معاشرو کښې چې مېډيا اختيارمنه او ازاده وي هلته کۀ هر څومره هم طاقتور سړے ولې نۀ وي مېډيا ئې جهان ته مخامخ کوي. په قامي او عالمي ستونځو کښې مېډيا تور ته تور او سپين ته سپين وايي پکار ده چې مونږ هم د نورو ازادو قامي او خودمختاره اولسونو تقليد وکړو او زمونږ ځوانان بايد چې په تحريري کارونو کښې يو سترې وکړي او ځان د جهان د متمدنه قامونو په صف کښې اودروي ګني زمونږ قلمونه به همېشه په څو ټکو خرڅيږي او نيلامېږي او په حقيقت کښې هم داسې ده.

مېډيا د يو ملت په سياسي سېټ اپ کښې هم مثبت کردار ادا کوي، رايې عامه هواروي او جمهوري کلچر له وده ورکوي. کوم خلق چې مېډيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انډسټرۍ په توګه د زبړ صحافت په چوکاټ کښې پابنده ساتي دغه خلق خو ذاتي مفاد حاصل کړي ولې معاشره د پسماندګۍ کندې تر پړمخې پرېباسي ، مونږ هم له هغو خلقو نه يو کوم چې د مېډيا د ازادۍ نه محرومه دي او مېډيا د رياستي ادارو په غلامۍ مجبوره ده ـ يوه مخصوصه صحافتي ډله ئې د خود پرستۍ ، انانيت او نرګسيت ښکار ده ـ د دوي دغه کردار د يو بيمار تمدن نشاندهي کوي او د يو نفسياتي بيمار قوم په هم هغه حالت کښې د پاتې کېدو ذمه دار دي ، دا خلق په تاريخ کښې مجرمان دي، په اولس کښې مخ تورن دي او جهان کښې بې وقعته دي ـ

مېډيا په عالمي او قامي ستونځو کښې د يو مسيحا کردار ادا کوي خو هر کله چې خپله ذمه داري په احسنه توګه تر سره کړي ځکه چې مېډيا د يو اولس ورك او پټ صلاحيتونه ښکارولے ، روزولے او رښولے شي ـ د فرسوده او ربړېدلي نظام نه انساني سوسائټي سوچه، ساهو، سپېځلي او ځلنده مقام ته رسولے شي ـ په اولسونو کښې د برداشت ماده پېدا کولې، بحث ته دوام ورکولې او نتيجې اخذ کولې شي ـ دليل او برهان له وده ورکولے شي او د ډز او ټوپك مسلسل غندنه ، د قلم او کتاب حمايت د ښېګړې او ورورولۍ درس عام کولے شي ـ د فرسوده جاګيردارۍ او د هغې نه پېدا شوي قباحتونه له مينځه وړلے شي خو دا کارونه هله ممکن دي چې مېډيا په اصلي معنو کښې خپل مقام ، حېثيت او مرتبه وپېژني نو بيا به د عالمي او قامي ستونځوي په حل کولو کښې مهم کردار ادا کړي ـ

سوال : په رياست کښې د عدليې د کردار په حقله تاسو څۀ وائئ، انصاف عام کول او يقيني کول به څنګه اسان او ممکن شي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب : په ترقي یافته دنیا کښې انصاف په عملي شکل کښې نافذ دے او د عدلیې حکم په هر چا یو شان لاګو دے ، د انصاف د ادارو د توهین تصور ئې له مینځه وړے دے چې درې بنیادي عوامل ئې دي :

1. د عدالت احترام
2. د منصفانو تقدس او د هغوي کردار
3. د منصف او انصاف غوښتونکي تر مینځه باهمي اعتماد

دا درې واړه توکي د دې خبرې ضمانت ورکوي چې ټول به د انصاف تقاضې پوره کوي ، د ذاتي مفاداتو نه به غوره وي ، د تعصب نه به پاك وي او د ملك ائین به د هر څۀ نه مقدم ګڼي . انساني اخلاقیات د جدید معاشرې په رغاونه کښې د خپلو روایاتو ساتنه ، د معاشرې د هر مکتبه فکر د ماهرانو ترمینځه باهمي روابط، باهمي احترام ، قوت برداشت ، ډائیلاګ او د نتائجو تسلیمول د انصاف بنیادي تقاضې دي . دغه تقاضې په خپل وخت او خپل حالت کښې په سالمه توګه منل ، د ملك هر وګړے د قانون په نظر کښې یو شان تسلیمول د عدل او انصاف د پاره دومره اهم دي لکه چې د بدن د پاره ساه . حکمران او عام وګړے به یو برابر وي ، توهین کۀ د عدالت وي کۀ د فرد یو هومره سزا ئې پکار ده . د جزا او سزا نظام به هم د تعصب نه پاك ، د جانبدارۍ نه ازاد او د جذباتو د اثر نه خالي وي ، هم دا به اصل انصاف وي ګڼې توهین که د عدالت وي ، کۀ د افرادو تاواني لوبه ده .

سوال : مذهبي خلق مدام دا وایي چې د دنیا اکثر ملکونه د اسلام خلاف دي ، تاسو دې باره کښې څۀ وائئ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب: ګران ملګريه! زمونږ په دغه طبقه کښې په ډېر اضطراب سره دا غلط فهمي ورځ تر ورځ سېوا کيږي چې مغربي ملکونه زمونږ خلاف دي ، اول خو د مغربي ملکونو دا خبره غلطه ده ځکه چې دا خو د جعرافيې حدونه دي څنګه چې بعضې ملکونه زمونږ په مغرب کښې دي ، داسې زمونږ ملك هم د ډېرو ملکونو د پاره په مغرب کښې دے نو ايا مونږ دغه ملکونو د پاره د دښمن حېثيت لرو . دوېمه خبره دا ده چې کۀ څوك وايي چې دا ټول ملکونه زمونږ بر خلاف دي نو مونږ کښې خو به څۀ مسئله نۀ وي؟ زمونږ ديني طبقې د اولس په ذهنونو کښې دا خبره اچولې ده خو افسوس چې په صحي توګه دوي سره دا دې خبرې ثبوت او دليل نشته. په برطانيه يا د يورپ په نورو ملکونو کښې زمونږ مسلمانانو ته د مذهب او د کلچر ښۀ پوره پوره ازادي او د خپل مذهب د تبلغياتو ورته هم ښه په جار د کولو اجازت دے نو په دې تناظر کښې وګورو نو دا يوه هسې پروپېګنډه ده چې د اصلاح يا د مخ نيوي ضرورت لري او بله خبره دا ده چې دا هم د اسلام د بنيادي تعليماتو خلاف خبره ده چې تر څو يوه خبره تحقيق ته نۀ ده رسېدلې نو منل ئې نۀ دي پکار نو غوره خبره دا ده چې زمونږ ځوان نسل داسې خبرو ته متوجه اوسي او په ناروا پروپېګنډو خپل وخت نۀ خرابوي. دا منل هم يوه ګونه ضروري دي چې ښۀ او خراب خلق په هر معاشره کښې وي ، بايد چې په دغه قسمه ملکونو کښې څوك متعصب مذهبي سړے وي چې په انفرادي توګه د هغۀ خيالات د چا د مذهب باره کښې سم نو وي نو دا خو ځان له خبره ده . دغه قسمه خلق زمونږ تر مينځه هم کېدے شي او په نورو ملکونو کښې هم . بهر حال څوك هم د چا مذهب نۀ شي خرابولے خو بنيادي خبره د برداشت ده ، پکار ده چې هر څوك د بل مذهب ته هم دومره احترام ولري لکه چې خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذهب ته ئې لري ، بیا په یقین سره وئیلے کېدے شي چې د تصادم امکان پېدا نۀ شي۔

سوال: زمونږ ملګري چې د یو ازاد او خپلواك وطن خبره کوي نو دې د پاره مونږ څه تیارے لرو کنه ؟

جواب: ما دا خبره په نورو ډېرو ځایونو کښې هم کړې ده او زمونږ د جنبش ملګري په دې کښې هېڅ قسمه ابهام نۀ محسوسوي چې د یو قام دپاره د ټولو نه ضروري خبره د هغوي خاوره ده چې د مور حېثیت لري ، او مور خلق په خپل انداز کښې پټه او مړه ساتي نه چې د بل په طاقت ئې ساتنه او پالنه کوي۔

زمونږ تحریك د خپلو ابتدایي ورځو نه تېرېږي ، زمونږ ملګري ډېر په سنجیدګۍ د قامو مسائیلو نه نیولے تر قامي ازادۍ پورې ټولې ستونځې په نظرکښې ساتي ، سائنسي حل ئې لټوي او د دنیا د ټولو دانشورانو ، پوهانو او ازادي خوښوو اولسونو سره په تماس کښې دي ، د هغوي د تجربو نه استفاده، د هغوي نه د اخلاقي کومك تر لاسه کولو او په وخت د ضرورت د هغوي نه مرسته اخستل ټول هاغه اپشنز دي چې زمونږ ملګري ترې غافله نۀ دي۔

ژوندي قامونه د خپلو غلطیو نه زده کړه کوي او خپله لاره ، مزل ، تك او سفر د منزل په لوري ځان ته اسانوي او د خپل ذهني توان او توازن په کچ د خپلو ارمانو د سر ته رسول په لور چټك قدمونه اخلي۔

د دې ځاے نه دوي سحر د ابېټ اباد په طرف روان شول ۔

ساحل ورته وئیل چې ملګریو په خداے یقین وکړئ چې زمونږ دا وطن د برطانیې نه هم ښائسته دے خو کاش چې هاغه شان قیادت ئې ونۀ مونډۀ چې خپل وطن ازاد او اباد کړي ۔ سالار ورته وئیل چې دا ظلم خو مونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره برطانیې کړې دې چې دلته راغلي او مونږ ئې سیاسي طور تس نس او تالا ترغه کړي یو. ساحل ورته وئیل چې زهٔ خو تاسو ته د برطانیې سر نهٔ وینځم خو یوه خبره ده چې هغوي دلته کوم نهري نظام، د پولیس نظام، عدالتي نظام، د ریلوې نظام او نور دفتري نظام جوړ کړې هغه یو بهترین نظام دې او مونږ تري تر اوسه پورې استفاده کوو دا بیله خبره ده چې دغه نظامونه وروستو د چا لاس ته پاتې شول نو هغوي هاغسې ونهٔ چلولے شول. ټول سستم ئې د ګډوډي او ګړبړي سره مخامخ کړهٔ. شاید چې دا د دې خلقو د غلامانه ذهنیت اپروچ وهٔ چې د دغه نظامونه ئې د ښهٔ کېدو په ځاې تاوان سره مخامخ کړل او یو ګنجلك شکل ئې ورله ورکړهٔ ځکه خو د خلقو د ژوند معیار د زوال په لور روان دې. کامل د دهٔ د خبرو تائید وکړهٔ او زیاته ئې کړه چې مونږ هلته د دې ځاې اولس چې هلته د مسافرۍ ورځې تېروي ګورو نو ډېره منډه وهي ، ډېر همت کوي او دغه منډه او همت د برطانیې د ابادۍ په لړ کښې لوې رول لوبوي کهٔ د دغه همت او محنت لسمه برخه هم چا دلته په ایماندارۍ کار وکړهٔ نو لرې نهٔ ده چې دا وطن هم ګل او ګلزار شي. سا لار ورته وئیل چې مونږ عزم کړې دې چې اول به دلته اولس ته سیاسي ازادي پېدا کوو او بیا به کهٔ خېر وهٔ خپل اولس ته د ښهٔ ژوند تېرولو هنر هم ورښایو خو کهٔ اولس دې کښې زمونږ کومك وکړي. کامل ورته وئیل چې اولس ته چا دغه درس نهٔ دې ورکړې ګني تاسو وکتل چې د اټك غوندې ځاې کښې چې تاسو خلقو ته مجلس وکړهٔ هغوي درسره څنګه ومنه؟ او د خوشحالۍ څرګندونه ئې وکړه او تاسو ته ئې بیا د راتلو دعوت هم در کړهٔ دا ولې ؟ دا ځکه چې تاسو رښتیا وئیل او رښتیا په زړهٔ کښې ځاې نیسي کهٔ زړهٔ د کاڼي ولې نهٔ وي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوي په دې خبرو خبرو کښې ابېټ اباد ته اورسېدل. د ګاډي نه د کوزېدونه نه پس ساحل کېمره راواخسته اول ئې تصويرونه ويستل او بيا د هوټل په طرف روان شول. دوي په ابېټ اباد کښې دوه ورځې تېرې کړې او يوه شپه ئې په نتياګلۍ کښې وکړه. ساحل وئيل چې زړهٔ مې کيږي چې يو څو ورځې نورې هم تېرې کړو خو مونږ ته کار ډېر دے او وخت لږ دے نو دوي د ښهٔ ګرځېدو او سېل کولو نه پس واپس راروان شو.

ساحل يو وار بيا انګلېنډ ته لاړهٔ. هلته خپل کاروباري مصروفياتو سره سره په جهاني کچ د ګوند ملګريو سره اړيکې بيا د سره ونيولې. دا وار د دوي د ګوند ممبر شپ د نور کله نه په څو چنده زيات شهٔ او دوي هم په باقاعده ډول په پښتونخوا او افغانستان کښې به بيلو بيلو ښارونو کښې خپل دفترونه پرانستل او يو ترتيب ئې برابر کړهٔ. له دې علاوه ئې په تعليمي سکيمونو هم کار پېل کړهٔ او د سکالرشپ له لوري ګڼ شمېر ملګري مختلفو ملکونو ته ولېږل چې په نتيجه کښې يو ډېر تعليمي کېډر په وجود کښې راغے چې د دوي د انقلابي او فکر د ودې سبب وګرځېد.

نن په برطانيه کښې ساحل د ګلوبل اسلامك مومنټ ځوانانو ته په سيکولر ازم ليکچر ورکوهٔ. دهٔ وئيل:

"ګرانو ملګرو! زمونږ مذهبي خلقو سېکولرازم د الحاد، کفر او د بې دينۍ په شکل کښې اولس ته وړاندې کړے دے خو دا د جهالت نه ډك کوشش دے. لوے مسلمان مفکر ابن رشد د سېکولرازم مشر ګڼلے شي. دهٔ د ارسطو په فلسفه باندې داسې بحث کړے دے چې رښتياو ته د رسېدو د پاره دوه لارې دي، يو د مذهب لاره او دوېمه د فلسفې لاره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شان ابن رشد په ورومبي ځل په مسلمانه معاشره کښې فلسفه د مذهب نه جدا کړه او سېکولر نظرئې وړاندې کړهٔ.

ملګرو! په جدید دور کښې د دې فکر وړومبے مشر د برطانيې مصنف جارج هولي اوك دے چا چې په 1846ء کښې د عيسايانو د مذهبي خلقو د تسلط او د مداخلت په دور کښې د دنياوي ستونځو حل په دنياوي فکر کښې پېش کړهٔ. دهٔ د دې خبرې وضاحت داسې کړے وهٔ چې سېکولر فکر دين د انسان نه لرې کوي نه بلکې د انساني فکر په انساني ژوند کښې ځاے پېدا کوي. جارج هولي اوك وايي چې سېکولرازم دا نهٔ وايي چې په مذهب کښې رڼا او هدايت شته يا نشته.

ملګرو! دا يو غلط فهمي ده چې سېکولر فکر د مذهب مخالفت کوي ، حقيقت دا دې چې سېکولر فکر د عملي ژوند د تجربو نه پېدا کيږي ، د مثال په توګه علم سېکولر دے، هنر ، کائنات او په کائنات کښې روان ټول قدرتي عمل د الله تعالىٰ د پېدا کولو باوجود هم سېکولر دي يعنې دا اصول کوم يو مذهب نه دي پېدا کړي ، د فطرت او د انسان په ژوند کښې داسې ډېر بې شمېره مسائل دي چې د هغې تعلق مذهب سره نشته او نهٔ د مذهب مخالفت کوي لکه د فطرت قانون ، فزکس ، طب ،نباتات، د مادي وسائلو د تنظيم طريقهٔ کار ، د جغرافيې حقائق ، د اولس تر مينځه بنيادي رابطې، د ذهن د کار کولو قانون او د حېواني ژوند قانون ، يعنې هغه ټول حقيقتونه چې دکومو تعلق د انساني مشاهدې او تجربې سره دے ، هر هغه خبرې او څيزونه چې په دين کښې ئې ذکر شوے دے هغه د ديني تعليماتو لُستو نه پس هم په صحيح توګه په کار نهٔ شي راوستې چې کله هم مونږ کومې انساني معاشرې يا د هغې ستونځې حل کوو نو مونږ د عقل او شعور نه کار اخلو. مثلاً قران کښې راغلي دي چې الله تعالىٰ مزکه او اسمان په شپږو ورځو کښې پېدا کړي دي خو دا خبره منلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره هم فلکیات، طبعیات، کشش ثقل او د کائنات نظریه اضافي یعني د فطرت د قانون بې شمېره معلومات مونږ د انسان د عملي ژوند د مشاهدې نه تر لاسه کړې دي.

ملګرو! يو بل ځای کښې الله تعالیٰ وايي چې ما فولاد پېدا کړې دي چې پکښې د انسان د پاره ډېرې ښېګړې دي. د سېکولر فکر عملي اطلاق په دې صورت کښې دا دے چې مونږ په غرونو کښې د فولاد کانې لټوو چې د غر د کنستو علم دے او مونږ د فولادو جوړولو جدید علم او هنر زده کوو چې پکښې مونږ د دهاتونو بنیادي اصول، د عناصرو د جوړښت اصول، د فولادو جوړولو د پاره د حدت قانون معلوم کړے دے ، دې نه علاوه یوه بله عملي شعبه یعني برقي څېزونه او د هغې د جوړولو علم ، بیا مونږ د فولادو جوړولو علم، د کېمیا علم، د برقي څېزونو د حدت پېدا کولو علم سره سره مونږ هنر هم یو ځای کړو نو دې نه پس مونږ په کروړونو ټنونه فولاد پېدا کړو ، دې نه پس د فولادو د طاقت د ناپ کولو د پاره د پېمانې جوړولو علم بیا دا فولاد په کورونو، اسلحو او په ډېرو څېزونو کښې په مختلفو شکلونو کښې پکار راولو. دا شان نور هم بلا څېزونه پېدا کوواو ایجاد کوو، د علم او هنر زده کول د کوم مذهب مخالف نهٔ دے. دا خبره یقیني ده چې مونږ داسې ډېر عملي کارونه کوو چې د کوم مذهب په ضد نهٔ دي.

ملګرو! چې کومو سائنسدانانو او انجئیرانو دا علمونه او هنرونه دنیا ته وړاندې کړي دي نو هغوي په دې عمل کښې نهٔ مسلمانان وو، نهٔ عیسایان ، نهٔ هندوان او یهودیان وو . د دوي د ښهٔ ډېر محنت مقصد فولاد جوړول وو ، د مذهب مخالفت یا ملګرتیا نه وه.

یوه ورځ انټرنېټ کښې یو وېب سائټ باندې یو جذباتي مسلمان ځوان د فولادو د ایت ذکر کولو هغه لیکلي وو چې په جدید سائنس کښې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

فولادو جوهري وزن ۵۲ دے او د هاغه اياتونو شمېر هم ۵۲ دے نو د دې مثال په رڼا کښې ثابته شوه چې دا دين رښتونے دے چې د نن نه څوارلس سوه کاله وړاندې دا ايت راغلے وۀ ـ په دې فکر د اعتراض کولو نه مخکښې زۀ يوه بله خبره کول غواړم چې په ايت کښې د فولادو د جوړولو او د پېدا کولو هېڅ ذکر نشته چې په عملي کار او هنر کښې ترې نه مونږ ګټه واخلو ـ دا خبره چې د اياتونو تعداد ۵۲ دے او په جديد سائنس کښې د فولادو جوهري وزن هم ۵۲ دے د فولادو پېدا کولو کښې زمونږ هېڅ مرسته نۀ کوي، دې نه علاوه په دې خبره کښې ابهام ډېر زيات دے چې قران کې سرۀ زر او سپين زر هم ياد شوي دي چې د لفظونو تعداد ئې د جوهري وزن سره هېڅ سمون نۀ خوري ـ مطلب دا چې دا نظر او فکر د جديد سائنس د قاعدې او فارمولې چې په قران کښې ئې ذکر راغلے دے نو دې نه علاوه دا نور هېڅ هم نۀ دي او نۀ څۀ ګټه لري ځکه چې په داسې خبرو مونږ انسان او علم ته هېڅ فائده نۀ شو رسولې خو هسې د وخت تاوان کوو ځکه چې تشو خبرو نه هېڅ نۀ جوړيږي ، عملي کار پکار دے۔ اکثر د يو مذهب خلق د بل مذهب خلقو دپاره مختلف دليلونه ګوري چې خپل مذهب پرې غوره ثابت کړي ، صرف دغه ئې مقصد وي ـ د داسې قسمه اختلاف نه مسئلې جوړيږي ـ داسې قسمه انسانان د تعصب او منافقت نه ډك وي۔

اکثر په تيلي وژن کښې بعضې خلق د جديد سائنس جديد علمي انکشافات د قران د اياتونو په رڼا کښې وړاندې کوي خو د دوي خيال يا دعوه تر کومه حده پورې سمه ده يا غلطه خو د دې مثالونو نه دا خبره څرګنديږي چې دا خلق په علمي کارنو کښې دلچسپي نۀ لري بلکې دا هر څۀ د خپلې عقيدې د پاره وړاندې کوي چې نورې عقيدې کمزورې ثابتې کړي۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګرو! زمونږ کائنات څومره لوے او خور وور دے خو تر اوسه پورې په زرګونو کالو کې د مذهب ټېکدارانو يو ورکوټے شان څيز هم ايجاد نهٔ کړهٔ خو هر وخت دا خبره خامخا کوي چې څهٔ دي نو په مذهب کښې دي ـ تر اوسه پورې چې څومره ايجادونه شوي دي او د انسان د خېر ښېګړې ، خوشحالۍ او سوکالۍ د پاره په کار راوستلے شوي دي دا ټول د سېکولر خلقو د محنت نتيجه ده او د مذهبي خلقو پکښې هېڅ قسمه برخه نشته ـ په دغه خلقو يو بل اعتراض هم کيږي چې په سېکولر حکومت کښې د مذهب بنياد ختميږي چې په کومو ملکونو کښې سېکولر نظام دے هلته په مذهب هېڅ قسمه پابندي نشته ، هلته څوك د مذهبي تعليماتو او تبليغاتو نه نهٔ منع کوي ـ د دنيا په ډېرو ملکونو کښې اوس هم سېکولر حکومتونه شته چې هلته زياته ابادي دعيسايانو ده او چې کوم مسلمانان په دغه ملکونو کښې ژوند کوي هغوي باندې هم هېڅ قسمه مذهبي بنديز نشته خو مسلمانان په خپل ملك کښې د اقليتونو تبليغات نهٔ مني او کهٔ څوك ئې کوي نو دوي ئې وژني ـ برطانيه ، امريکا ، روس، استرېليا او داسې نور هم بلها ملکونه دي چې په تبليغ کولو پکښې هېڅ قسمه پابندي نشته خو د افسوس خبره دا ده چې سعودي عرب ځان ته اسلامي او شرعي ملك وايي مګر هلته په تبليغ باندې پابندي ده ـ دې نه علاوه د سعودي عرب د بادشاه شکل او صوت غېر شرعي او غېر اسلامي دے ځکه چې په شريعت کښې د ږېرې دا انداز بيخي نشته ـ په اسلام کښې شهنشائيت نشته او په سعودي عرب کښې شهنشائيت دے.

دوستانو! په زوره مذهب نافذ کولو باندې دوي دا دليل ورکوي چې دا د الله تعالیٰ له خوا ورکړے شوے نظام دے او د دې په راوستلو کښې د انسان د مشورې ضرورت نشته ، په دې حواله ډېرو مليانو ليکل هم کړي دي چې د اسلامي نظام نه بغېر د دنيا ټول نظامونه غلط دي او دا به په

(c) ketabton.com: The Digital Library

زور ختمولے شي چې کله په زور او په قوت ټوله دنیا کښې اسلام راشي نو بیا به دا اصول خپل کړے شي چې " لا اکراه فی الدین" یعنې اول به په زور اسلامي نظام نافذ کړے شي او بیا به دا اصول خپل کړے شي چې په دین کښې جبر او زور نشته ـ داسې قسمه سوچ په عملي توګه ډېر کمزورے ، ناقص او تباه کونکے دے ـ په خپله د انبیاء مثال د دې خبرې تردید کوي کوم چې یو پېغمبر هم داسې نۀ دے راغلے چې د هغۀ دین د طاقت په ذریعه نافذ شوے وي ، هر رسول او پېغمبر به د تبلیغ او ترغیب په ذریعه خلق خپل دین ته راوستل خو دا اختیار به د انسان وۀ چې د نبی دعوت قبولوي او کنه ـ د حضرت یونس (ع) مثال په دغه سلسله کښې د اهمیت ورړ دے ، د قران مطابق یونس (ع) د الله تعالیٰ نه دعا وکړه چې د دۀ قوم له دې سزا ورکړے شي یعنې الله تعالیٰ ئې په خپل قدرت تباه کړي ، او الله تعالیٰ ورسره دا دې خبرې وعده هم کړې وه چې د کومې سزا غوښتنه حضرت یونس(ع) د الله تعالیٰ نه کړې وۀ خو د هغه وخت خلقو توبه وېسته او الله تعالیٰ معاف کړل او سزا ئې ورله منسوخ کړه خو د دې باوجود یونس(ع) احتجاج وکړۀ او دغه احتجاج د دۀ دپاره د ازمېښت سبب وګرځېده او د الله تعالیٰ د سزا ښکار شۀ ځکه چې د الله تعالیٰ د حق دین د دعوت ورکونکي د پاره د صبر نه د کار اخستو حکم شوے دے ـ

په خپله حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د نبوت او د دعوت په وخت کښې د الله نه د طاقت مطالبه نۀ ده کړې او نۀ ئې خلق د حکمران په حېثیت دین ته رابلل چې کومو خلقو سره ئې جنګونه شوي دي هغه د دنیاوي معاملاتو په معاهدو او د وعدو د خلاف ورزۍ په وجه شوي دي ـ دا شان عیسیٰ (ع) ته هم ډېرې پرېشانۍ وې او د ډېرو تکلیفونو نه تېر شوے وۀ ـ رسول الله (ص) هم د ډېرو تکلیفونو سره مخ شوے وۀ خو دواړو د صبر نه کار اخستے وۀ ـ د نبی حکومت په هغه طریقه راتلے شۀ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلقو به ورسره اسلام ومنلو تر څو چې به خلقو اسلام نه منلو نو په دغه حالاتو کښې به د نبی د حکمران کېدو هېڅ شان نۀ وۀ - د مدينې خلقو رسول الله (ص) خپل بادشاه وګڼلو خو عيسیٰ (ع) دا حمايت تر لاسه نۀ کړۀ نو حکمران نۀ شۀ هغه بيله خبره ده چې کله يو قوم عيسائيت ومنلو نو د عيسايانو حکومتونه جوړ شو -

ملګرو! سېکولر ازم وايي چې مذهب دې روحاني او ذاتي ژوند پورې محدود کړے شي او د دنياوي کارونو د پاره دې دنياوي سوچ او عمل پکار راوستلے شي - اکثر مليان وايي چې اسلام د نورو مذهبونو نه غوره دے ځکه چې اسلام روحاني او دنياوي معاملاتو کښې خپله برخه لري او دې نه علاوه نور مذهبونه مکمل ضابطه حيات نۀ لري خو ملګرو ! د دې استدلال څۀ مضبوط بنياد نشته ، په قران کښې راغلي دي چې " لکم دينُکم ولي دين" يعنې ستاسو د پاره ستا او زما د پاره زما دين ،-

ملګريو! په امريکه، روس، فرانس، انګلينډ ، سپين ، اټلي، نيوزي لينډ ، کينډا او اسټريليا کښې عيسايان ډېر دي ، داسې هندوستان کښې هندوان ډېر دي ، په جاپان کښې بدھ مذهب والا ډېر دي خو په دې ملکونو کښې مذهب د رياست بنياد نۀ دے ، هلته يو مذهب په بل مذهب باندې غوره نۀ دے - هغوي د حکومت ټولې مهمې فېصلې په انساني عقل او شعور باندې حل کوي - په دې ملکونو کښې کله هم مذهب د مملکت بنياد نۀ دے ګرځېدلے - په مسلمان ملکونو کښې ترکي، شام، عراق او عرب امارات کښې هم کوم مذهب د رياست بنياد نۀ دے - تر دې چې اسرائيل هم -

په انساني تاريخ کښې د انساني عقل او شعور په ذريعه ډېرې فېصلې شوي دي کله چې عمر (رض) خالد بن وليد د خپلې عهدې نه لرې کړو نو دا څۀ د قران يا د حديث خبره نۀ وه ، داسې ډېرې خبرې په قران کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشته لکه چې فوج چرته ولېږلے شي، د فوځ سالار دې څوك وي ، تعداد به ئې څومره وي او د فوځي اهلکارو تنخواه به څومره وي ، د بېت المال نه به وظيفه چا چا له ورکړے کيږي ـ د قاضي د تقررۍ معياد به څومره وي ـ په خپله د خليفه د وخت معياد به څومره وي ـ د خليفه کېدو طريقه کار ، د اهلکارو اختيارات او د نوي مسلمانانو د اقليتونو د پاره انتظام ، عالمي تعلقات، د عالمي تجارت انتظامات او داسې نور د بنيادي ژوند د سهولتونو ذکر په قران کښې په واضح توګه باندې نشته ـ دې خلقو خو دا دې خبرو د پاره قران نه حوالې هم ورنهٔ کړے شوې ـ دا خبره هم حقيقت ده چې احاديث د خلفائے راشدين د وخت نه پس راغونډ شوي دي د خليفه منتخب کولو د پاره هر ځل د دين په ځائے دنياوي طريقه کار خپل کړے شوے دے ـ د نبی(ع) د وفات نه پس د ابوبکر (رض) خليفه کېدل هم دنياوي طريقه وه ، د ابوبکر نه پس د هغهٔ و وصيت مطابق حضرت عمر(رض) خليفه کېدل ، هغه بيله خبره وه چې دې وصيت سره ډېرو اصحابو اختلاف کړے وهٔ ، د عمر په حق کښې د ابوبکر (رض) وصيت ، عمر (رض) چې شپږ کسان ئې مقرر کړل او ورته ئې ووئيل چې په درې ورځو کښې دننه دننه فېصله وکړئ چې څوك به خليفه وي چې پکښې د حضرت عثمان (رض) نوم تجويز شهٔ ـ د حضرت عمر(رض) د خليفهٔ رسول لقب بدول او د امير المومنين لقب خپلول هم دنياوي طريقه وه ؛ دې نه علاوه د حضرت عمر(رض) په دور کښې ډېرې فېصلې د عقل او شعور په بنياد شوي دي ، په يو کارکښې د حضرت علي (رض) نه د عمر (رض) مشوره اخستل هم د عقل په بنياد وه نهٔ چې د امام په حېثيت ، کهٔ عمر (رض) هغه امام ګڼلو نو بيا خو خلافت د علي (رض) حق وهٔ ـ د حضرت عمر(رض) ځوي (ابو شحامه) به جرم کښې په دوېم ځل په کوړو وهل او د قېد کولو فېصله عقلي وه ، د مغيره بن شعبه باندې د زنا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

الزام په وخت کښې د عمر (رض) د ګواهانو نه تفصيلي پوښتنې هم د عقل په بنياد وې ، ځکه چې په قران کښې د زنا په باره کښې تشه ګواهي پکار ده ، نه چې تفصيل . د حضرت عثمان(رض) په وخت کښې په ډېرو انتظامي فېصلو باندې ډېر بزرګانو او اصحابه کرامو مخالفت کړے وۀ او دا مخالفت ډېر خطرناك حالات ته رسېدلے وۀ خو د امير په حېثيت حضرت عثمان (رض) خپلې فېصلې عملي کړې، مخالفينو د عثمان (رض) د فېصلو د پاره د بنی(ص) فېصلې په دليل کښې وړاندې کړې لکه د مروان په حواله ، او د اسلامي رياست ته د نقصان رسېدو دليل ئې هم وړاندې کړۀ خو حضرت عثمان(رض) دغه تحريك ته فتنه ووئيله او هېڅ قسمه زور ئې قبول نۀ کړۀ . حضرت عثمان (رض) د خليفه عهده پرېښودو مطالبه هم قبوله نۀ کړه او شهادت ته ئې ملا وتړله خو دا ټولې فېصلې ديني نه بلکې د عقل فېصلې وې . داسې قسمه صورت حال بل کوم خليفه ته نۀ وۀ پېښ شوے .

د حضرت عثمان (رض) د قاتلانو د ګرفتارۍ او د حواله کولو کومه غوښتنه چې معاويه (رض) د حضرت علی (رض) نه کړې وه او د اختلاف په صورت کښې ئې لس زره اصحابان شهيدان شوي وو، دغه کار نۀ مذهبي وو او ديني . په دې حقله زمونږ ملايانو کله هم په ممبر واضحه خبره نۀ ده کړې ځکه چې دا دنياوي معاملات وو او فېصلې ئې هم دنياوي وې . مونږ دغه فېصلو ته اجتهاد هم نۀ شو وئيلے ځکه چې د هر چا خپل خپل موقف وۀ . دې نه علاوه د علی (رض) او حضرت عائشه (رض) تر مينځه جنګ هم مذهبي او ديني جنګ نۀ وۀ . مونږ په دې کښې څۀ نۀ وايو خو زمونږ مُلايان وايي چې په دې کښې خبرې کول نۀ دي پکار حالانکې دا داسې قسمه خبرو نه قران څوك نۀ منع کوي . د تاريخ مطالعه او په هغې بحث يو سېکولر عمل دے چې مذهب ئې هم مخالفت نۀ کوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر معاویه (رض) چې کله خپل ځوی ولی عهد ټاکلو نو په هغه وخت اصحابه کرام او تابعین ژوندي وو، د مخالفت باوجود هم هغهٔ فېصله وکړه چې یوه عقلي او سیاسي فېصله وه.

ملګرو! مونږ د سېکولر ازم په دې بحث کښې ډېرې مهمې نکتې ته ورسېدو . د وحي او نبوت نه جوړه شوې معاشره چې کله د حضرت محمد (ص) د وفات نه پس ختمه شوه نو وروستو ټولې فېصلې چې کومې شوي دي چا پرې بحث ونهٔ کړهٔ لکه چې د اجتهاد مفهوم څهٔ دے ، د دې وجه څهٔ ده او د اجتهاد حق چا سره دے ، کومو خلقو ته د مشورې اجازت دے ؟

د حضرت ابوبکر (رض) حکمراني چې کومو خلقو نهٔ منله د دوي اعتراض په بنیادي توګه هم هغه وهٔ چې د نبی د وفات نه پس د نبوت دروازې بندې شوې دي نو د مرکزي حکومت تصور هم ختم شو . یعنې د نبی (ص) د وفات نه پس چې کوم حکومت جوړ شهٔ ، او چا جوړ کړهٔ ، د چا ترمینځه فېصله وشوه ځکه چې په قران کښې د نبی د وارث په کوم ځاے کښې ذکر نشته او نهٔ ئې طریقه کار شته . په دغه وخت د دغه اعتراضاتو حېثیت هم دنیاوي وهٔ ، نه چې دیني لهذا دا فېصله عقلي وه چې د فېصلې حق چا ته حاصل دے . دا هم علمي خبره وه چې په دې فېصله د عمل کولو طریقه کار هم عقلي وو. د مدینې د خلقو ملګرتیا او د بعضې قبائیلو مخالفت هم په خپل خپل ځاے عقلي وهٔ. دا شان دې عقلي فېصلو ته وروستو مُلایانو د فقه حېثیت ورکړهٔ.

دې نه پس هم په دیني معاملاتو کښې چې کومې فېصلې شوي دي هغه هم د عقل په معیار شوي دي، عموماً په دنیاوي تجربو کښې . د عقل و خرد، خانداني زور او د قبائیلو په حمایت فېصلې شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاریخ مشرانو د اولنو څلورو واړو خلفاحیثیت په علمي توګه مسلم ګڼلې دے او نورو اصحابه کرامو هم د دې خبرې اعتراف کړے دے خو د خلافت په وخت د علی (رض) مخالفت په دې وجه کېدهٔ چې د دهٔ عمر کم دے یا ئې تجربه نشته خو چې کله د علی (رض) په مقابله کښې خبره راغله نو بیا معاویه (رض) په علم او تجربه کښې د علی (رض) نه ډېر کمزورے وهٔ. یزید بن معاویه هم د امامانو نه په عمر او علم کښې کم وهٔ. د هغه وخت په ټاکلی معیار خو علی (رض) د خلافت نه پاتې شهٔ ولې د یزید په وخت کښې دغه معیار قطعي نظرانداز کړے شهٔ. د اجتهاد دغه تصور چې پکښې د مخصوصې طبقې ملګرتیا شامله وه ، دا فېصلې هېڅ کله هم اسلامي نهٔ وې بلکې سیاسي او دنیاوي وې.

اکثر مُلایان دا خبره کوي چې مونږ د اسلام اصل بنیاد یو او سلام زمونږ په وجه مضبوط دے خو دا خبره د کبر او غرور نه ډکه ده ، اسلام د کوم مُلا محتاجه نهٔ دے. دا سې قسمه خلق چرته نه چرته په کوم ځاے کښې یو ایت یا حدیث کښې د ځان د پاره اشاره یا دلیل پېدا کوي چې ځان له په معاشره کښې ځانګړے مقام پېدا کړي . دا قسمه بنیادګر په نورو مذهبونو کښې هم شته چې د مذهب په نوم دکانداري کوي او د اولس نه په مخلتفو نومونو سرمایه ترلاسه کوي. هم دې خلقو اسلام په څو څو ډلو او فرقو کښې تقسیم کړے دے خو چې کله ئې خپل ذاتي مفاد پېدا شي نو بیا خپل مینځ کښې ملګریتا کوي.

ملګریو! اسلام د مشورې اجازت هر چا ته ورکړے دے چې پکښې عام اولس هم برخه اخستے شي څکه چې د خپل قام ،وطن او ملت د پاره هر هغه سړے چې د عقل او شعور خاوند وي ، خپله رائې او تجویز وړاندې کولے شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګرو دا د سیکولر ازم اصول ، مقصد او منشا هم دا ده چې د ژوند په معاملاتو کښې دې هر یو کس د خپل عقل او دانش مطابق تجویز په تحریري یا تقریري توګه شامل کړي ، که رائې عامه ئې په حق وي او که په مخالفت کښې دغه به د تجویز په کمزورۍ یا خوبۍ دلالت کوي نۀ چې د سیکولر ازم په کمزرۍ یا خوبۍ ، هم په دې وجه به د انسانانو ترمینځه یو تعلق ، ربط ، ذهني هم اهنګي او ورورلي قائمه وه".

ساحل چې انګلینډ ته د تلو نه وړاندې کوم انسټیچیوټ جوړ کړے وۀ هغه به ئې هم هاغه ملګري سنبالوۀ او دغه ادارې ډېره ترقي وکړه ، یو لوے بلډنګ ئې ورله اخستې وۀ او د ښار په ښو ادارو کښې چې اوس ئې باقاعده د کالج شکل اختیار کړے وۀ. دلته روزلي شوي ځیني قابلان طالبعلمان د ساحل په مرسته ګڼو یورپي ملکونو ته هم تلي وو. د دغه ادارې معاملات او ذمه وارۍ چې زیاتې شوې نو ساحل سالار ته وئیل چې هغه دې ملګري سره په کار کښې کومك کوي خو د سالار بې شانه سیاسي سرګرمیو هغه دې ته جوړ نۀ کړۀ چې په دغه کار کښې دې هغوي سره لاس وکړي او نۀ ساحل واپس د دې د پاره دلته راتلے شۀ نو اداره ئې هغۀ ته وسپارله او خپلې ذمه وارياني ئې ترنه راغونډې کړې.

ساحل چې خپل کاروباري مسائل راغونډ کړل او تنظیم ئې فعال کړۀ او په خپلو پښو ئې ودروۀ نو یو وار بیا واپس راغلو. د راتلو نه مخکښې ئې سالار ته وئیلي وو چې د یو کور اخستو د پاره چرته پراپرټي ډیلر سره خبره وکړي . ساحل چې رارسیدۀ نو سالار د یو ښۀ کور بندوبست کړے وۀ چې د ښار په ماډل ټاون کښې یو ښائسته بنګله وه. د ساحل د رارسېدو په دربمه ورځ ګلالۍ، د ګلالۍ مور او د سالار نیا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي ماډل په يو موټر کمپنۍ د بنګلې مخې ته کوزې شوې. ګلالۍ اول سالار ته او بيا ساحل ته لاندې باندې وکتل بيا ئې د بنګلې په ور نظر واچوهٔ او خپلې پښتنې اوښکې ئې د خپلې لوپټې په پلو وچې کړې. سالار او ساحل ئې دواړه ځان ته رانزدې کړل لکه چې ګل ته ووائي چې ما تا سره کړے لوظ پوره کړهٔ ، وګوره کنه تا ما له يو سالار راکړے وهٔ ما ورسره دوېم هم وپالهٔ. تا ما ته وئيلي وو چې تهٔ پښتنه ئې زما د امانت خيال به ساتې ، هو زهٔ پښتنه يم ما ستا د امانت خيال وساتهٔ. هن کهٔ يقين دې نهٔ راځي نو دا وګوره .... دا سالار او دغه ساحل او په وار وار ئې دواړه ښکل کړهٔ د بنګلې په درشل ئې خپله پښه ورواړوله لکه چې يوې نوې دنيا ته داخله شوې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم ټوك

يوه ورځ سالار د كور نه په يو سياسي پروګرام كښې د ګډون د پاره ووتۀ چې په لاره كښې ترهه ګرو په ټارګټ كېلنګ كښې سره د ډېرو ملګريو شهيد كړۀ ځكه چې سالار د څۀ مودې راهسې د دې خلقو د ستركو ازغے وۀ ، د تنظيم ملګريو د ساحل په مشرتابۀ كښې په ټوله پښتونخوا كښې مظاهرې وكړې او په خپلو نعرو كښې به ئې د دې خبرې څرګندونه كوله چې مونږ د مرګ نه نۀ ويرېږو او تر اخره پورې به د خپل وطن د خپلواكۍ د پاره ځان هرې قربانۍ ته چمتو ساتو .
د ساحل د مرګ نه پوره يوه مياشت پس د تنظيم ملګريو د سالار د مرګ د غندنې د پاره يو سيمينار راجوړ كړۀ چې پكښې د لر او بر پښتونخوا وطن ډېرو مشرانو قام پرستو برخه واخسته . دې نه علاوه په دې غونډه كښې ډاكټرانو، وكيلانو، اديبانو، بزګرو او طالبعلمانو ګډون وكړۀ . سيمينار كښې ويناوالو د سالار په سياسي ، سماجي او ادبي ژوند باندې رڼا واچوله او ټولو په ښۀ ټكو ياد كړۀ . د دغه ناروا كار غندنه ئې په صفا ټكو كښې وكړه خو چې كله ساحل د وينا د پاره راوغوښتے شۀ نو په حال كښې ناستو خلقو په ډېر درناوي هغۀ ته هركلے وئيل . هغۀ د خدا ے د لوئې نامې نه د خپلو خبرو اغاز وكړۀ او وئيل ئې " زما ګرانو ننګيالو پښتنو، خوېندو وروڼو، مشرانو ، همځولو او كشرانو ټول سترې مۀ شئ . نن ورځ د سالار خان شهيد په ياد كښې نمانځلې كيږي خو د سالار خان سره سره زمونږ د ډېرو معلومو او نامعلومو شهيدانو د خپلواكۍ د پاره خپل ځانونه قربان كړل او زمونږ د ټولو هم مرام دے چې د وطن د ښادۍ او ابادۍ د پاره د هيڅ قسمه قربانۍ نه ځان ونۀ ژغورو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې نه وړاندې زما پلار ګل خان سره هم دې خلقو ډېر ظلم کړے وۀ ،د هغۀ هلې ځلې او قربانۍ د چا نه پټې نۀ دي، ګرانو ملګریو! د ډېرې مودې راهسې زمونږ په لر او بر وطن کښې چې کوم اور بل دے نو په دې کښې د دنیا یو ملك هم زمونږ د ښېګړې د پاره غږ اوچت نۀ کړۀ او نۀ ئې په اقوام متحده کښې کوم قرارداد وړاندې کړۀ خو کۀ هر څۀ وي خو مونږ به د خپلو معلومو نامعلومو شهیدانو دا قرض خلاصوو. ګرانو ملګریو! نن سبا جدید دور دے او د وخت نوې نوې تقاضې دي . په اوسني وخت کښې خپلواکي د هر انسان حق دے ، ملګریو! مونږ ازاد وطن د خپل غریب اولس د پاره غواړو او دې د پاره ئې نۀ غواړو چې سبا له دې د سرمایه دارو په لاسونو کښې زمونږ د وطن واك او اختیار وي ، معنیٰ دا چې مونږ د یو غلامۍ نه ځان خلاصوو نو هسې نه چې په بله غلامۍ کښې راګېر شو . نن مونږ د غلامانو غلامان یو سبا به زمونږ اولس د خانانو او سرمایه دارو غلام وي . نن سبا چې څوك هم د پښتون سیاست چغه وهي نو د دوي ګوندونه هم میراثي دي چې پلار ئې مړ شي نو زوے به ئې د ګوند مشر شي، په دې وطن کښې زمونږ ژبه ، کلتور، وسائل او تاریخ هم غلام دے او زمونږ د اولس ذهنونه ئې هم غلامان کړي دي چې ډېره خطرناکه خبره ده . د دنیا کوم کتاب کښې راغلي دي چې زمونږ پښتو به د دفتر ، سکول او عدالت ژبه نۀ وي ، مونږ د دنیا د نورو ژبو نه هم انکار نۀ کوو ، پښتانۀ دې د دنیا ټولې ژبې زده کړي خو پښتو به زمونږ د وطن ژبه وي او پښتو یواځې ژبه نه بلکې پښتو ځان له یو قانون هم دے . ملګریو! د ډېر مودې راسې زمونږ جوماتونه، حجرې ، بازارونه، کارخانې، او کورونه په زرګونو تعداد کښې په بمونو والوځولے شول چې پکښې بې شمېره بې ګناه پښتانۀ شهیدان شول ، تر دې چې دښمن زمونږ د مشرانو مقبرې هم په بمونو تباه کړې، اخر مونږ له چا سره دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظلم کړے دے چې دوي ئې مونږ سره کوي په تېرو څلوېښتو کالو کښې داسې ورځ نهٔ ده راغلې چې په لر او بر وطن کښې بم چاودنه نهٔ ده شوې. هره ورځ زمونږ په وطن کښې ماتم وي. زمونږ خوېندې مېندې ، ځوانان او ماشومان محفوظ نهٔ دي. زمونږ بنيادي ضرورتونه دلته نهٔ پوره کيږي ، زمونږ په لکونو افغانان شهيدان شول ، بې شمېره معذوره شول ، زمونږ خوېندې مېندې کونډې شوې او ماشومان يتيمانان شول او لا بيا هم زمونږ دښمن زمونږ شکل دنيا ته د وحشي او ترهه ګر په شکل کښې وړاندې کوي خو افسوس چې دلته زمونږ په وطن کښې کومه بربنډه لوبه روانه ده نو د اسلام په نوم روانه ده، د پنجاب جوماتونه ، سکولونه او بازارونه ټول محفوظ دي ، زمونږ په وطن کښې څومره بربادي وشوه خو د پنجاب په هيره منډۍ کښې يوه پټاخه هم ډز نهٔ شوه ، دا څنګه اسلام دے ، ملګريو! زهٔ نن ټولو سياسي ګوندونو ته چې پښتانهٔ ئې مشران دي دا وايم چې راځئ منافقت به پرېږدو او په قران به قسم وخورو چې حقيقت څهٔ دے ، د مذهب ټېکداران به په قران لاس ږدي چې زما بجلي، اوبهٔ ، تېل ، ګېس ، کوئله او نور وسائل د اسلام په رڼا کښې زمونږ د بچو حق دے کهٔ د پنجابي د بچو، زمونږ بچي په ډېرانونو کباړ ټولوي او دوي دې پرې مزې کوي، ملګريو ! زمونږ د تنظيم په منشور کښې داسې يوه خبره هم نشته چې د اسلام د اصولو نه خلاف وي. ملګريو! افغانستان هم لکه عرب، ايران، روس ، چين ، امريکا ، هندوستان يا د دنيا نورو ملکونو په شان دا حق لري چې خپل ازاد وطن ئې وي خپل بېرغ ئې وي او خپل قانون ئې وي . دا ټول ملکونه به د افغانستان استقلال ته احترام لري ، د افغانستان په چارو کښې به څوك هم ګُتې نهٔ وهي. ملګريو! دا کوم ظلم چې مونږ سره روان دے نو په داسې حالاتو کښې به پښتانهٔ بغاوت نهٔ کوي نو څهٔ به کوي. مونږ سره د بغاوت نه بغېر بله لاره نشته ، کهٔ زمونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق غوښتو کوم ملك ورانېږي نو خدا ے دې وکړي چې سبا سحر وران شي۔ ملګريو! نن وخت د سيالۍ دے، دلته د هر څۀ حساب کيږي ، زمونږ چې څومره پښتانۀ شهيدان شول او کوم معذوره شو او داسې چې څومره جوماتونه ، بازارونه او حجرې تباه کړې شوې، د دې حساب او شمېر معلوم دے ، وخت به راشي چې مونږ به دښمن سره د افغانانو د وينې د يو يو څاڅکي حساب کوو۔ مونږ هيچا ته خپل بدل نۀ پرېږدو۔ په اوسني وخت کښې دښمن زمونږ اولس په ډېرو شکلونو کښې تقسيم کړے دے ، تر څو چې مونږ خپل پښتانۀ د شعور په لار نۀ وي پوهه کړي او ټول مو په يو اتفاق نۀ وي راغونډ کړي نو ډېر ګرانه ده چې مونږ ګټه تر لاسه کړو۔ بايد چې سياسي پارټۍ زمونږ جرنلستان او اديبان اولس کښې شعور پيدا کړي او خپل اصل دوست او دښمن ورته په ګُته کړي۔ ملګريو! زمونږ بغاوت د خپلواکۍ سره د رواياتي نېشلزم نه ، رواياتي مذهب نه، رواياتي سياست او رواياتي ادب هم دے ، مونږ به د نوي دور نوو تقاضو په بنياد کار کوو۔نن سبا د انټرنېټ دور دے او مونږ له پکار دي چې د ژوند په هر اړخ کار وکړو۔

ملګريو! زمونږ په بربادۍ کښې د پنجاب سره سره سعودي عرب ، چين ، امريکا او ايران هم سره د نورو ملکونو شامل دي خو وخت به راشي چې د هر ې خبرې تپوس به ترې نه کوو۔ ملګريو ! نن خوشحاله يم چې زمونږ خوېندې هم سړو سره د قام د خدمت او پوهولو د پاره خپلې هلې ځلې کوي ځکه چې ښځو په سياست او په جنګ کښې ډېر لوے کردار وي۔ ملګريو! کۀ د وطن وسائل تر لاسه کړے شي نو زمونږ په وطن کښې غريبي او ناچاري نشته "

ساحل خپله وينا په دې شعر ختمه کړه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتونستان کۀ مې په وينو ازادېږي
هر يو ډز دې هم زما سينه غلبېل کا

دې نه پس يو ځوان ته دعوت ورکړے شۀ چې خپل نظم ناستو خلقو ته وړاندې کړي۔ځوان د مشرانو په اجازه خپل نظم واوروۀ :

خدايـــــه ډېـــــر کــــۀ خطاکـــــار يــــم
ســــــتا د رحــــم امېــــــدوار يــــم

چـــــې منــــــونکے د احــــــد يــــم
او مئـــــين پـــــــه محمـــــــد يـــــم
زۀ کــــۀ نېـــك يمــــه کـــۀ بـــد يـــم
خـــــو قائـــــل د لـــــم يلـــــد يـــم
هـــــم ازل يـــــم هـــــم ابــــد يـــم
د پښــــــتون د مينــــــې حـــــد يـــم

زۀ د خپــــــل اولــــــس پکــــــار يــــم
ســــــتا د رحــــم امېــــــدوار يــــم

خدايـــه مـــل مـــې د خپـــل ځـــان کـــړه
او مضــــــبوط زمـــــا ايمــــــان کــــړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د مينې لوی اسمان کړه
ما ربنتونی نر افغان کړه
زما تول وطن ودان کړه
ښاد اباد افغانستان کړه

ستا نه کله په انکار یم
ستا د رحم امېدوار یم
ما پښتون ، ما مسلمان کړه
ما د لوی خصلت انسان کړه
زما تول بچي نران کړه
هر مشکل زما اسان کړه
جوړ زما پښتونستان کړه
او دشمن له مې طوفان کړه

زهٔ په طمع د بهار یم
ستا د رحم امېدوار یم

ما د ننګ په لار روان کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مـــا فـــاتح د هـــر مېـــدان کـــړه
مـــا ملګـــرے د انســـان کـــړه
مـــا د خپـــل جانـــان جانـــان کـــړه
مـــا د خپـــل چمـــن باغبـــان کـــړه
ځلنـــده مـــې پـــه جهـــان کـــړه

ارشـــد دې تـــه بـــې قـــرار يـــم
ســـتا د رحـــم امېـــدوار يـــم

***

ښاغلي ارشد خليل پښتو ادب کښې ځان د يو شاعر په حېثيت هغه وخت معارفي کړۀ چې د "اوښکې" په نوم ئې خپله وړومبۍ شعري مجموعه چاپ کړه او اوس دا دے د يو ناول نګار په صورت کښې د خپل "بغاوت" سره د پښتو ژبې په ډاډ پښتون اولس ته مخامخ دے. هغه ځان ته لېونے افغان وايي او دا بغاوت ئې د دغه لېونتوب ائينه ده. دا ائينه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځومره صفا ده او ځومره ګرد الوده ده، دا پته د دې کتاب د لوستو نه پس په اسانه لګېدے شي خو تر کومه چې په ادب کښې د سنجیدګۍ تعلق دے نو د ښاغلي ارشد خلیل همځولي لیکوال لا د خپلو قلبي وارداتو د حصار نه نهٔ دي راوتي او دے د ځوانۍ په دې ډګر هم د خپل قام غم خوري . اوس د قام خوښه ده چې د دهٔ دې زیار ته په کوم نظر ګوري . بغاوت د ښاغلي ارشد خلیل وړومبے ناول دے ، د تجربې ، مطالعې او مشاهدې حسي اداراك او صلاحیت ئې لا زیاتې ودې ته چمتو ښکاري چې په راتلونکي وخت کښې د یو ښهٔ ادیب په توګه د پښتو ادب په اسمان لکه د یو ځلنده ستوري ئې ځل یقیني دے . مونږ ورته په طمع یو .

سلېمان کامل

مردان

۴م اکتوبر۲۰۱۲ء

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساغلي ارشد خليل پښتو ادب کښې خان د يو شاعر په حيثيت هغه وخت معارفي کړو چې د ''اوسکې'' په نوم ئې خپله وړومبۍ شعري مجموعه چاپ کړه او اوس دا د دے د يو ناول نګار په صورت کښې د خپل ''بغاوت'' سره د پښتو ژبې په ډاډ پښتون اولس ته مخامخ دے . هغه خان ته لېوونے اغعان واېي او دا بغاوت ئې د دغه لېونتوب اننه ده . دا انينه خومره صفا ده او خومره ګرد الوده ده . دا پته د دې کتاب د لوستو نه پس په اسانه لګيدے شي چونکه چې په ادب کښې د سنجيده ګئ تعلق دے نو د ساغلي ارشد خليل همځولي لېکوال لا د خپلو قلبي وارداتو د حصار نه نه دي راوتي او دے د خوانۍ په دې ډګر هم د خپل قام غم خوري . اوس د قام خوشه ده چې د دۀ دې ژړا ته په کوم نظر ګوري . بغاوت د ساغلي ارشد خليل وړومبے ناول دے . د تجربې ، مطالعې او مشاهدې حسي ادراک او صلاحيت ئې لا زياتې ودې ته چمتو شکاري چې په راتلونکي وخت کښې د يو ښه اديب په توګه د پښتو ادب په اسمان لکه د يو ځلنده ستوري ئې ځل يقيني دے . موږ ورته په طمع يو .

سليمان اکاخېل

مردان

۴م اکتوبر ۲۰۱۲ء

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library